

**UNIVERZITA KARLOVA
LÉKAŘSKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ**

ÚSTAV NELÉKAŘSKÝCH STUDIÍ

Násilí na ženách v době pandemie Covid-19

Bakalářská práce

Autorka práce: **Anna Asszonyi**

Vedoucí práce: **prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.**

2023

CHARLES UNIVERSITY
FACULTY OF MEDICINE – HRADEC KRÁLOVÉ
DEPARTMENT OF NONMEDICAL STUDIES

Violence against women in Covid-19 pandemic

Bachelor thesis

Author: **Anna Asszonyi**

Supervisor: **prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.**

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně. Všechny zdroje včetně elektronických, ze kterých jsem čerpala informace, jsem řádně citovala v seznamu literatury a pramenů na konci práce.

V Hradci Králové

.....

Anna Asszonyi

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Jiřímu Marešovi, CSc., za odborné konzultace, cenné rady, připomínky a podporu při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat vybraným respondentkám, které pomohly při zpracování výzkumné části a bez nichž by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKO-PŘEHLEDOVÁ ČÁST	9
1 Domácí násilí.....	9
1.1 Domácí násilí na mužích.....	12
1.2 Domácí násilí na seniorech	13
1.3 Domácí násilí na zdravotně postižených.....	13
1.4 Znaky domácího násilí	14
2 Vznik domácího násilí a syndromy týraných osob.....	14
2.1 Syndrom týrané ženy.....	15
2.2 Stádia syndromu týrané osoby	16
2.3 Stockholmský syndrom.....	16
2.4 Posttraumatická stresová porucha u týraných žen	17
2.5 Zvláštnosti agresorů	18
3 Psychologické profily tyranů.....	19
4 Oběť.....	21
5 Formy domácího násilí	22
5.1 Fyzické násilí	23
5.2 Psychické násilí.....	24
5.3 Sexuální násilí	25
5.4 Ekonomické násilí a sociální izolace	25
5.5 Stalking	26
6 Dynamika domácího násilí	26
7 Násilí v rodině	28
7.1 Děti jako svědci domácího násilí	28
7.2 Syndrom CAN.....	29
8 Mýty o domácím násilí	30
9 Následky domácího násilí.....	32
10 Domácí násilí v období Covidu-19.....	33
11 Neziskové organizace a intervenční centra.....	40
12 Vybrané výzkumy domácího násilí	43
13 EMPIRICKÁ ČÁST	50
13.1 Cíle práce	50
13.1.1 Cíle první části	50
13.1.2 Cíle druhé části	50

13.1.3	Dílčí cíle.....	51
13.1.4	Výzkumné otázky	51
13.2	Charakteristika zkoumaného souboru žen	52
13.3	Použité metody výzkumu	52
13.4	Realizace rozhovorů.....	53
13.5	Analýza rozhovorů	53
13.6	Rozbor dat a výsledky výzkumu	54
14	Diskuse.....	64
	Závěr	67
	Abstrakt.....	68
	Abstract.....	69
	Seznam příloh	70
	Literární zdroje	83
	Internetové zdroje	86

Úvod

Motto: „Rodina – místo lásky, bezpečný přístav, zázemí, ale i soukromí lidské tragédie. Žárlivost, hněv, urážky a ponižování, rány, zraňování, fyzické týrání – všechny tyto formy násilí se mohou v rodině objevit a mohou končit i smrtí.“ (Daligand, 2014, str.9)

Člověk je tvor společenský. Jedinci bývají přitahováni ostatními, rádi se druží a přirozeně vyhledávají kontakty. To má za následek vytváření vztahů, přátelství a zakládání rodin. Jsou to místa, kde by se člověk měl cítit bezpečně a pohodlně. Žel ne vždy tomu tak je.

Pro domácí násilí neexistuje přesná definice. Je to problém, který doprovází lidstvo odnepaměti a lze na něj pohlížet z různých úhlů pohledu a perspektiv. Každá země, kultura či jedinec si pod tímto pojmem představí něco trochu jiného. Měli bychom si ale uvědomit, že se s ním můžeme setkat každý, ať už jako přímý účastník, nebo jako svědek. Jsem přesvědčená, že každý zná aspoň jednoho člověka, který si jím prošel nebo stále prochází. I přes tento fakt stále mnoho lidí neví, jak tento problém řešit, nebo na koho se obrátit. Za domácí násilí se nepovažuje partnerská výměna názorů, tak jak je občas předkládáno. Hranice mezi obyčejnou hádkou a násilím je však velmi tenká a bývá těžké ji rozeznat, hlavně proto, že domácí násilí probíhá za zavřenými dveřmi, je skryté před světem. Oběť se přitom může stát kdokoliv, muž, žena, dítě, senior nebo kdokoliv jiný. Stejně tak se může stát prakticky kdokoliv agresorem. Je to navíc téma, o kterém se příliš nemluví. Podle mě je to téma nanejvýš důležité a myslím si, že by výklad o něm měl být zahrnut ve školních osnovách, např. v předmětu Výchova ke zdraví. Děti by se tak mohly s problematikou domácího násilí blíže seznámit, mohly by znát jeho rizika a případné kontakty na pomoc.

Hodně lidí komentuje diskusi o domácím násilí např. takto: „něco takového se mi nemůže stát“, „já jsem silný, kdyby se mi něco takového dělo, tak to okamžitě ohlásím“. Žel když se s násilím člověk setká, je často bezradný, neví, co má dělat a partnera či partnerky se může ještě zastávat. Existují i lidé, kteří se tímto tématem nezabývají, nechtějí se jím zabývat a úmyslně se mu vyhýbají. Je pochopitelné, že se jedná o téma citlivé a nepříjemné, ovšem dle mého názoru právě díky těmto lidem dochází ke zlehčování tématu a ponižování obětí.

Pandemie onemocnění Covid-19 situaci kolem násilí změnila. Nikdo na ni nebyl připravený, lidé nevěděli, co mají dělat. „Pandemie a na ni navázané vyhlášení nouzového stavu usnadnily vznik a průběh násilných situací a zároveň zafungovaly jako brzda pro jejich řešení prostřednictvím institucí, jež mají v těchto případech zasahovat.“ (Nyklová, Moree, 2021,

str.172). Výskyt případů násilí v té době mohl narůstat, vzhledem k tomu, že se nesmělo nikam chodit a spousta lidí přišla o své zaměstnání. Stresových faktorů bylo hodně, postupně se navrchovaly. Pokud se někteří lidé snažili „zapomenout na obtíže“ konzumováním alkoholu či jiných psychotropních látek, mohly tyto situace vyústit až v domácí násilí.

Téma domácí násilí jsem si vybrala proto, protože se mě osobně dotýká a je pro mne zajímavým. Chtěla jsem si rozšířit znalosti o tématu, které je žel běžnou součástí mnoha domácností nejen v České republice, ale také ve světě. Zároveň jsem se jako zdravotník v rámci ošetrovatelských praxí již několikrát setkala s lidmi, kteří mají s daným tématem zkušenosti. Jako zdravotní sestra se s nimi budu setkávat i nadále. Proto je pro mne důležité vědět, jak případným obětem pomoci, říci jim, na koho se mají obrátit a co dělat v případě přímého ohrožení. V mnoha případech bývá zdravotnický personál první záchrana v případě násilí. Mnoho obětí není schopno říci, co za zavřenými dveřmi zažívají a do nemocnice se posléze dostávají v kritickém stavu. Po útoku jim často sám agresor zavolá sanitku, tváří se jako milý člověk, který se snaží svému partnerovi pomoci. Bez přítomnosti partnera se však mnoho obětí osmělí a vše vylicí.

Cílem bakalářské práce bylo shrnout základní problémy domácího násilí jako takového a současně doplnit tuto problematiku o specifika, která přineslo období pandemie Covidu-19. Při zpracovávání práce byly použity zdroje literární, internetové a pro inspiraci byly také použity jiné bakalářské a diplomové práce, související s tímto tématem.

TEORETICKO-PŘEHLEDOVÁ ČÁST

V teoreticko-přehledové části bakalářské části jsem se věnovala pojmu domácího násilí. V krátkých kapitolách bylo vysvětleno násilí na ženách, mužích, dětech, seniorech a zdravotně postižených, jelikož tento problém se jich také týká a bylo nutno ho zmínit, dále byly shrnuty znaky domácího násilí, proč vlastně násilí vzniká, byly popsány jeho jednotlivé typy, následky a syndromy, které mohou vzniknout v souvislosti s ním. Byly rozebrány pojmy oběť a agresor, včetně dvou psychologické profilů tyranů. Další část byla zaměřená na násilí během pandemie Covidu-19 a s ní související karanténou. Byly srovnávány situace v ČR, Německu, Anglii a Polsku. Byly popsány neziskové organizace v ČR, pomáhající obětem domácího násilí a v poslední kapitole byly vybrány jednotlivé výzkumy, zabývající se násilím na ženách v karanténě.

1 Domácí násilí

Domácí násilí je problémem, se kterým se lidstvo setkává již od nepaměti. Je to problém, který se týká každého z nás. Postihnout může člověka jakéhokoliv zaměstnání

„Domácí násilí představuje v národním i mezinárodním měřítku závažné téma, protože ohrožuje zdraví a kvalitu života obětí, vykazuje značnou prevalenci a z pohledu společnosti vede k ekonomickým ztrátám. Od konce 70. let minulého století poutá domácí násilí pozornost badatelů. Záhy proniká i do společenských diskuzí a politiky. Prakticky celosvětově dochází k přijímání legislativních kroků, které mají zajistit potírání domácího násilí a ochranu jeho obětí.“ (Čírtková, 2012, str.267)

K domácímu násilí dochází dlouhodobě a opakovaně, velice často za „zavřenými dveřmi“, společnost se proto o něm nemusí dozvědět. Je charakteristické, že se postupně stává intenzivnějším, role násilníka a oběti zůstávají stejné. Domácí násilí jako pojem občas bývá zaměňován za pojem partnerské násilí, což není úplně správně neboť domácí násilí je širší pojem. Může se totiž objevit ve vztahu manželském, partnerském, mezi dospělými a dětmi, nebo mezi sourozenci. Zároveň jej není možné zaměňovat za obyčejnou hádku mezi manžely či partnery. V hádce jsou na obou stranách rovnocenné síly v podobném postavení. Při násilí jsou však role nevyvážené. (Kotková a kol., 2014)

„Domácí násilí nikde v zákoně není přímo definováno, z hlediska legislativy se tedy řeší pomocí řady dílčích právních úprav, a to především:

- Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím;
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník s ustanovením o postihu různých forem násilí na ženách
- Přestupkový zákon č. 200/1990 Sb., obsahuje ustanovení, jimiž lze postihovat formy počínajícího či méně závažného násilí na ženách
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí;
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, upravující vykazání jako faktický úkon policejního orgánu, jeho průběh, lhůty, práva a povinnosti zainteresovaných osob, roli a kompetence policie a Intervenčních center
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, stanoví působnost, práva a povinnosti Intervenčních center při poskytování pomoci obětem násilí, personální nároky na osoby pracující s oběťmi násilí atd.

(Nyklová, Moree, 2021, str. 78, Ježková, 2016, str.19, 20)

Téma bylo dlouho dobu tabuizováno s tím, že v dobrých rodinách k něčemu takovému přeci nemůže docházet. Postupem času se však názory měnily a nyní je jasné, že násilí může být přítomno v kterékoliv rodině. Přitom se nejedná pouze o násilí fyzické. Vyskytuje se v rodinách bez ohledu na socioekonomické, geografické, genderové či rasové a věkové podmínky. (Ševčík a kol., 2011)

Pojem v sobě zahrnuje násilí psychické, fyzické, sexuální a ekonomické. Ve velké míře převažují ženy jako oběti, problematika se však týká také dětí, starých osob, mužů a agresori bývají ve velké míře partneři. Dochází k němu v jakékoliv sociální úrovni, není závislé na vzdělání, na rase. (ROSA Centrum, 2023) Domácí násilí vždy snižuje kvalitu života oběti. Ta má právo na respekt a podporu bez ohledu na pohlaví či sociální status. (Čírtková, 2020)

V České republice se jedná, podobně jako jinde ve světě o téma tabuizované, zlehčované. Otevřeně se o tomto tématu začalo mluvit až ve druhé polovině devadesátých let minulého století, věnovaly se mu hlavně neziskové organizace jako

např. Bílý kruh bezpečí, ty zaznamenávaly zvýšený počet lidí s touto problematikou. Nastoupil proto intenzivní zájem se o téma zajímat. (Ševčík a kol., 2011) Vzhledem k dlouhodobé tabuizaci tématu se i v dnešní době stále mnoho obětí bojí říct, že se s problémem někdy setkaly. Někteří lidé v něm žijí celý život a nikdo to nemusí zjistit. Oběti žijí v představě, že jim hrozí výsměch, nedůvěra a ponižování. V mnoha případech právě tohoto strachu útočníci využívají a snaží se oběti vsugerovat, že jim nikdo nepomůže.

Násilí na ženách probíhalo již od začátků lidstva. Stačilo, aby nebylo něco uděláno, tak jak mělo a bylo zle. V mnoha případech pomáhal, stejně jako v dnešní době, alkohol či jiné omamné látky. V historii bylo zcela normální vědět, že je družka týrána, nicméně to bylo považováno za klasický průběh manželství. Nikdo ženě nebyl ochotný pomoci, někdy byla situace obrácena proti ní. Dívky tak byly bity, znásilňovány a ponižovány bez šance na zlepšení stavu. Samotnou kategorií jsou svatby nezletilých, velice mladých dívek. Toto žel přetrvává dodnes, mnoho dívek je tak nuceno ukončit studium a věnovat se svému manželovi. Mezi násilím se také počítá zvyk rozšířený hlavně v některých částech Afriky – ženská obřízka. Praktika je spojena s náboženskými tradicemi a bývá prováděna nekvalifikovanými „odborníky“. K výkonu se používají nesterilní nástroje jako skalpely, nože, ale také kusy skla, víka od plechovek a další ostré nástroje. I v přírodě můžeme pozorovat jisté znaky násilí mezi zvířaty. Samice může být samcem donucena se mu podvolit, pokud mu jasně nedá najevo svou dominanci a nezájem. Toto však neznamená, že by násilí mělo být považováno za normální!

Postavení mužů a žen ve společnosti se začíná vyrovnávat, nicméně v posledních desetiletích nenajdeme zemi, kde by ženy nebyly týrány ze strany mužů. V EU zažila každá třetí žena starší 15 sexuální nebo fyzické násilí – to se rovná asi 62 milionů žen.

Každý den bývá na světě zhruba 140 žen zabito členem své rodiny. V roce 2017 bylo asi 43 tis. žen cíleně zabito svým partnerem. Obecně je tvrzeno, že ženy jsou slabší, submisivní tvorové. Mnoho mužů si tak násilím na svých partnerkách ospravedlňuje. Partneři si tak mohou na nich vybíjet své vlastní nedostatky nebo jsou přesvědčeni o své dominanci, kterou si musí prosazovat. Tato smutná realita se poté promítá do života partnerek či dcer, které si své traumata vzájemně přenášejí a nejsou schopny prokletí prolomit.

Mnoho žen je přitom zabito absolutně zbytečně, vraždě se dá ve většině případů zabránit. I přes množství informací, dohledatelných zdrojů či literatury, velká většina žen stále podceňuje nebezpečí. (ROSA centrum, 2011)

Boj vedený proti násilí na ženách by však nemělo být úkolem pouze členských států nebo orgánů EU. Měli by se na něm účastnit také zdravotničtí pracovníci, zaměstnavatelé, poskytovatelé internetových služeb a jiní, hlavně z důvodu, že ženy se často bojí situaci oznámit příslušným vyšším orgánům. Násilí tak zůstává skryto. (Násilí na ženách: průzkum napříč EU, 2014)

„Násilí na ženách je velmi specifické. Nemůžeme ho redukovat na důsledek přirozeného nastavení jednoho či druhého pohlaví, na vztah dominance a submise nebo přičítat muži aktivní a ženě pasivní roli.“ (Daligand, 2014, str.120)

1.1 Domácí násilí na mužích

Muži bývají zasaženi domácím násilím méně než ženy. Pouze málo mužů by přiznalo, že jsou obětí, je to pro ně společensky nepřijatelné a často vzbuzuje posměch. (Čech a kol., 2011) V ČR se uvádí okolo 10-38 % mužských obětí. Ženy nedominují tak velkou fyzickou silou, proto je nejčastějším typem násilí psychické. (Persefona, 2020) Nejběžnějším úkazem jsou „jedovaté“ poznámky – jsi neschopný, jsi k ničemu, nejsi pořádný chlap, ...

„V souvislosti s týranými muži mluví odborníci o fenoménu dvojích zavřených dveří. První dveře reprezentují bariéry společné všem obětem domácího násilí, druhé dveře představují specifické obavy týraných mužů ze zveřejnění jejich osudu.“ (Čírtková, 2020, str.124)

Odborná literatura o násilných ženách je velmi skromná. Za agresora se považuje téměř vždy patriarchální postava. Může za to i stereotyp, který ženy považuje za mírumilovné a bezkonfliktní bytosti, usilující především o klid a lásku v domácnosti. Ne vždy tomu tak je a násilí na mužích by nemělo být tabuizováno. Mnohdy to bývají samy představitelky „něžného pohlaví“, které potvrzují, že ženy bývají v některých oblastech mnohem krutější než muži.

1.2 Domácí násilí na seniorech

Oběťmi se v tomto případě stávají lidé starších 60 let. Často bývají nemocní, hendikepovaní či jinak znevýhodnění. Ke špatnému zacházení může docházet doma, v nemocnici, v léčebně dlouhodobě nemocných i jinde (Záchranný kruh, 2023). Na násilí se většinou podílejí jejich vlastní děti, méně často pak vnoučata (Čech a kol., 2011). Pro seniory bývá velice těžké připustit, že se násilí na nich dopouští jim blízká osoba. Právě to bývá důvod k neoznámení situace (Policie ČR, 2021).

K aktivním formám násilí řadíme hlavně násilí fyzické, psychické, omezování sociálních kontaktů a svobodného rozhodování, finanční zneužívání, předávkování léky nebo naopak jejich neposkytnutí, úmyslné záměny medikace a jiné. Mezi pasivní formy řadíme zanedbávání, znemožňování osobní hygieny, neposkytování výživy nebo odmítání zdravotní péče. (Čírtková, 2020)

U seniorů se dá mluvit o třech scénářích násilí:

- **Dlouhý vztah s rychlým startem násilí:** jedná se o docela častý úkaz, do kategorie obětí spadají především ženy v postreprodukčním věku, až 20 % žen nad 59 let zažívá nějaký typ domácího násilí (Čírtková, 2020)
- **Dlouhý vztah s pozdním startem násilí**
- **Rychlý (krátký) vztah s rychlým startem násilí**

1.3 Domácí násilí na zdravotně postižených

Tato skupina je prakticky neznámá, v ČR nebyla zatím dostatečně zdokumentována. Ze zahraničních zdrojů se však ví, že k němu dochází a je docela rozšířené – některé zdroje uvádí, že je dokonce častější. Oběti bývají napadány proto, kým jsou, často se setkávají se šikanou, výsměchem, ponižováním nebo zastrahováním. Mezi ohroženými jsou hlavně lidé s mentálním či duševním onemocněním, tělesným postižením, lidé s HIV/AIDS a jiní. (In Iustitia, 2021) Jedná se o velice zranitelnou a křehkou skupinu, zvláště pokud je oběť na svém násilníkovi závislá, vzhledem k hendikepu. (Čech a kol., 2011)

1.4 Znaky domácího násilí

Domácí násilí lze identifikovat podle několika kritérií jako např. **blízký, intimní vztah** vznikající většinou mezi příbuznými nebo jinak blízké osoby (manžel versus manželka, druh versus družka, ...) kdy je vytvořeno emocionální pouto, **společné bydlení**, kdy násilník i oběť žijí v jedné domácnosti, páry spolu mají společné potomstvo, společný majetek, stejný účet (Čech a kol., 2011). Dále působí **dlouhodobost**, kdy násilí trvá zpravidla několik let a postupem času eskaluje, postupně se přidávají další symptomy (NZIP, 2022). **Asymetrie ve vztahu**, kdy je oběť závislá na partnerovi, je vyžadována poslušnost (Čech a kol., 2011), **skrytost**, kdy se násilí odehrává za zavřenými dveřmi, nikdo o něm nemusí vědět či to dokonce sousedé vědět nechtějí. V neposlední řadě působí **obtížná kontrolovatelnost**, zásah do soukromého teritoria bývá těžší a dokazování násilí obtížnější (ACORUS, 2022) nebo **pokračování násilí i po rozchodu partnerů**. (Čech a kol., 2011)

Domácí násilí zahrnuje:

- **transgenerační násilí:** je vedeno vůči prarodičům, dopouštějí se ho zletilá či nezletilá vnoučata a pravnoučata
- **generační násilí:** je vedeno vůči rodičům, dopouštějí se zletilé či nezletilé děti
- **partnerské násilí:** násilí probíhá mezi druhem X družkou, manželem X manželkou

2 Vznik domácího násilí a syndromy týraných osob

Příčiny, proč domácí násilí vzniká, stále nejsou jasné a to ani u jednoho typu násilí. Předpokládá se, že v rámci výchovy v rodině může docházet k přenosu mezigeneračních vzorců patologického chování. Násilné chování tak ovlivňuje budoucí agresory, kteří berou násilí jako normální věc, ale také budoucí oběti, které jsou postaveny do submisivní role. Kriminogenní efekt se objevuje především u chlapců, viktimogenní efekt hlavně u děvčat (Topinka, 2016).

Existují však některé faktory, o nichž se ví, že se mohou podílet na vzniku domácího násilí. Patří mezi ně např. **osobností rysy jedince** – vrozené či získané, **vzorce chování z dětství** – jedinec byl také vystaven násilí či **sociálně patologické jevy** – krizové situace typu ztráta zaměstnání, dluhy, závislosti na drogách, alkoholismus (Domácí násilí - brožura, vydána Intervenčním centrem v Ostravě, 2014).

Pokud vezmeme v potaz věk obětí, nejohroženější jsou osoby ve věkové skupině od 18 do 39 let. Ty jsou nejvíce ohroženy vyhrožování, sexuálními a fyzickými útoky partnera. S rostoucím věkem násilí klesá. Nejčastěji přitom bývají postiženy ženy několik let po rozvodu (Pikálková, 2015).

2.1 Syndrom týrané ženy

U žen, které jsou svým partnerem bity se často vytvoří tzv. syndrom bité osoby (ženy), anglicky Battered Person (Woman) Syndrome. Tyto ženy mají ke svému násilníkovi stále silný citový vztah, myslí si, že si bití, ponižování zaslouží, že je to jejich chyba. (Bílý kruh bezpečí, 2022)

V 70. letech minulého století byl do literatury zařazen také tzv. Syndrom bitého muže (manžela) – angl. *Battered Husband Syndrome*. Výzkum, prováděný Murrayem Strausem s Richardem Gellesem, zkoumal 2 341 respondentů. U 16 % párů se v průběhu 12 měsíců objevilo násilí, přičemž u 49 % z nich se role oběti a agresora střídaly, u 27 % byl násilníkem vždy muž a u 24 % byla násilníkem vždy žena. Výzkum o sedm let později v roce 1985 přinesl prakticky shodné výsledky (Čírtková, 2020).

Výše zmíněný pojem zahrnuje určité následky objevující se po opakovaném, chronickém násilí, páchané partnerem či jinak blízkou osobou. V učebnicích tak nacházíme popisy možných následků, spojené s chronickým domácím násilím, partnerským a intimním terorizováním. Mohou to být např. stud, strach, neefektivní, naivní chování oběti či časté sebeobviňování (Čírtková, 2020).

2.2 Stádia syndromu týrané osoby

Jednotlivé fáze tohoto syndromu se mohou lišit v návaznosti na povahové rysy daného člověka. Ne vždy proto vypadá profil totožně, může se lišit.

Obecně existují čtyři stádia syndromu týrané osoby:

- **Popření**

Osoba odmítá věřit, že je týrána, říkají si, že se jedná pouze o jednu náhodnou epizodu

- **Pocit viny**

V této fázi osoba věří, že si týrání zaslouží a že je vina. Agresor se to pokouší oběti vsugerovat, oslabená oběť mu věří.

- **Ponaučení někdy také osvícení**

Osoba si uvědomí, že za vykonané násilí nemůže, že nedělá nic špatně, zjišťuje, že partner je násilné povahy, vztah je však velice těžké opustit.

- **Odpovědnost (povinnost)**

Týraná osoba akceptuje, že pouze partner může ovlivnit vznik násilí a jeho průběh. V mnoha případech se oběť snaží najít cestu ze vztahu ven (Healthline.com, 2022, vlastní překlad).

I v případě, kdy oběť od agresora úspěšně odejde se mohou objevit následky. Patří mezi ně např. snížené sebevědomí, deprese, závažné úzkosti, pocity beznaděje či v nejhorších případech se může rozvinout posttraumatická stresová porucha (PTSP, PTSD, angl. Post-Traumatic Stress Disorder). Dost často se také stává, že se oběť rozhodne k násilníkovi vrátit, i když moc dobře ví, že se násilí bude zřejmě opakovat.

2.3 Stockholmský syndrom

Jednou z reakcí, která se může v násilném vztahu objevit je tzv. Stockholmský syndrom. V roce 1973 byl ve Stockholmu zaznamenán pokus o vyloupení Švédské kreditní banky bratry Olssonovými. Během akce drželi jako rukojmí 4 zaměstnance.

Nikdo nebyl zraněn a po celkem 130 hodinách bylo vyjednávání ukončeno. Čtveřice však později odmítala vypovídat vůči pachatelům, ospravedlňovala je. (www.psychologie.cz, 2015)

- **Panika, strach:** situace je vnímána jako život ohrožující, oběť se na ni nemůže připravit, zpravidla se jedná o náhlou událost, první reakcí bývá útěk, zmatené myšlení nebo stupor

- **Popírání:** situace může být vnímána jako nereálná, oběti ji mohou zaměnit za součást nějakého aktu (součást představení)

- **Úzkost:** fáze je spojena s katastrofickými myšlenkami, objevuje se silná úzkost a ostražitost, oběť pozoruje každý pohyb

- **Vzdorování:** samotná reakce na zajetí je u každého člověka jiná, někteří nejsou schopni zvládnout ani jednoduchý nátlak, jiní jsou schopni si zachovat sebekontrolu

- **Zoufalství a deprese:** kruté zacházení, separace od okolního světa vedou často

- **Akceptace:** konečné stádium, ne každý je však schopný ho dosáhnout

(www.psychologie.cz, 2015)

Veškeré fáze se odvíjí především od trvání zajetí. Ve většině případů se jedná o kratší dobu, u některých lidí se však vyvine Stockholmský syndrom během několika hodin. Vliv mají rovněž povahové rysy člověka, schopnost se vyrovnat se stresovými situacemi. Po případném propuštění na svobodu se oběti staví na stranu vězňatele, prosí pro ně nižší tresty, případně se přidávají ke skupině, která je věznila.

Zajímavé je, že syndrom je oboustranný. Vězňitel může začít mít o svou oběť zájem, dochází ke přátelství a vzájemné závislosti. (www.psychologie.cz, 2015)

2.4 Posttraumatická stresová porucha u týraných žen

Posttraumatická stresová porucha, PTSD (angl. Posttraumatic stress disorder) je označení pro protražovanou a opožděnou odpověď na zážitek mimořádné události. Tato událost má katastrofický charakter a může být krátkodobá (autonehoda, znásilnění, ...) nebo dlouhodobá (DOMÁCÍ NÁSILÍ, válka). (Hosák, Hosáková a kol., 2018)

Týrané ženy, u nichž se rozvine posttraumatická porucha, mívají většinou únikové reakce (izolace, deprese, apatické chování), ale objevuje se také vznětlivost, nervozita, úzkostnost. Dále se u těchto žen mohou objevovat tzv. flashbacky – záblesky, při nichž se traumatická událost opakuje. Objevují se pocity bezmocnosti, sníženého sebevědomí, strachu ze ztráty iluzí ve vztahu ke světu či ztráty pocitu síly (Špatenková a kol., 2004).

Změny mohou probíhat v různé intenzitě nebo se mohou kombinovat. Oběť není schopná jednat sama za sebe, neví, jak se chovat k ostatním lidem, je izolovaná. Špatně navazuje kontakty, má problémy s vyhledáváním pomoci (Čech a kol., 2011).

Ve většině případů porucha postupně vymizí. Někdy se ale stává, hlavně při dlouhodobém násilí, že porucha nevytizí vůbec nebo pouze částečně. Oběť pak mívá problémy zapojit se do společnosti, problémy se vztahy na pracovišti, s přáteli či s rodinnými příslušníky.

2.5 Zvláštnosti agresorů

Pachatelem násilí může být prakticky každý, kdo žije v jedné domácnosti s jinou osobou. Páry mohou mít jiné vzdělání, mohou být z rozdílných sociálních vrstev, mohou vyznávat jiná náboženství nebo mít jiné názory na děti. (Čech a kol., 2011) Tyto rozdílnosti vedou ke vzájemnému nepochopení a mohou vyústit až v domácí násilí.

„Většina mužů (80 %) není násilná, 12 % tvoří občasní zneužívatelé a pouze 8 % mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků.“ (Čírtková, 2008, str. 41)

Těch, kteří se však domácího násilí dopouštějí, je stále mnoho. Násilí se mohou dopouštět ti muži, kteří:

a) vyrůstali v násilných rodinách

byli buď svědky nebo přímo účastní domácího násilí

b) jsou žárliví, majetnickí

partnerku vnímají jako majetek, reagují agresivně, když mají pocit, že by mohl manželce, dceři věnovat pozornost jiný muž, kontrolují každý jejich krok, někdy to až do extrémů (odposlouchávání hovorů, kontrola na WC)

c) vyznávají jasné genderové role a tradiční hodnoty

věří, že muži jsou nadřazení ženám, dětem, mají právo je bít, je to pro ně normální mužská role

d) mají násilnické sklony

násilí vnímají jako vyjednávací prostředek

e) mají problematické sexuální chování

pohlavní styk je vnímán jako akt moci, dominance nad druhým jedincem, dost často se zde ukazují pochyby o vlastní mužnosti

f) mají „dvojitou tvář“

jedna strana partnera je oddaná, chápavá, milá a starostlivá, druhá agresivní, manipulativní, despotická, v tomto případě je situace pro druhého partnera či děti velice matoucí

g) chovají se jako malé dítě

jsou závislí na partnerovi, pasivní, chtějí být opečováváni

h) nechtějí převzít odpovědnost

z vlastních činů obviňují druhé, věří, že jejich chování nemá žádný negativní dopad na ostatní, myslí si, že nemohou být potrestáni (Ševčík a kol., 2011)

3 Psychologické profily tyranů

Násilníci se dají obecně roztrdit do několika kategorií. Agresor, který do ní spadá do určité skupiny, se vyznačuje něčím, co je pro danou skupinu typické. Násilníky proto můžeme rozdělit do těchto skupin:

domácí násilník – chovají se agresivně doma, pro okolí bývají sympatičtí,

generalista – násilník využívá násilí nejen doma, ale také vůči cizím osobám, kolegům v práci,

situační domácí násilník – násilí je vyprovokováno faktory (nezaměstnanost), za normálních okolností by neprobíhalo,

násilník závislý na droze, alkoholu – násilí probíhá za intoxikace, samotný alkohol se však za spouštěč považovat nedá! (jde se pouze o posilující prvek)

sadistický agresor – násilí si vychutnává; jedná se o poruchu osobnosti (Záchraný kruh, 2023).

Zřejmě nejznámější typologii tyranů vytvořili v roce 1998 John Gottman a Neil Jacobson v knize *Když muži bijí ženy*. Výzkumný soubor tvořilo 63 párů. Tento soubor byl dále rozdělen do dvou skupin, přičemž první skupinu tvořily páry s násilnou minulostí, druhou skupinu pak páry, které žily v neuspokojivém vztahu, avšak bez násilí. Skupiny byly vzájemně porovnávány a dva roky po skončení výzkumu byly provedeny rozhovory. Na základě tohoto byly určeny dva typy tyranů – „kobra“ a „pitbul“ (Čírtková, 2020).

Kobra

V kontaktu s jinými lidmi kobry působí velice charismaticky a šarmantně. Jsou výbornými manipulátory a nenávidí, když jim někdo říká, jak se mají chovat. K partnerům je nepojí žádné emocionální pouto, nejsou schopni hlubokých emocionálních vazeb. (Čírtková, 2020)

„Pachatelé spadající pod typ kobry se vyznačují kontrolovanou, chladnou agresí. K násilí přechází rychle a bez známek emocionálního vzrušení. Nemají žádné výčitky svědomí, jsou přesvědčení, že mohou dělat, co chtějí.“ (Čírtková, 2020, str.21)

Představují skupinu menší, ale zato nejnebezpečnější. Gottman a Jacobson zjistili, že u 90 % tyranů tohoto typu se objevila psychopatie a to hlavně disociální porucha osobnosti. 20 % tyranů vyhrožovalo partnerovi střelnou zbraní. (Čírtková, 2020)

Pitbul

Typ pitbul bývá násilný pouze proti partnerovi, útoky jsou doprovázené silným emocionálním vzrušením; jedná se o tzv. horkou agresí. Na partnerovi jsou více závislí než předchozí typ, incidenty vznikají na základě žárlivosti. Proto své partnery

kontrolují. Na rozdíl od předchozího typu jsou spíše introverti, bývají depresivní a emocionálně labilní.

V rozhovorech po dvou letech bylo zjištěno, že v této kategorii se rozvedla až polovina párů. V předchozím typu to nebyl ani jeden. Rozvody bývají lehčí než s typem kobra, nicméně pitbulové své partnery i po rozchodu neustále kontrovali a sledovali.

4 Oběť

„Osoba ohrožená domácím násilím je každá osoba, která je vystavena násilí ze strany blízké osoby v domácím prostředí. Násilí může mít různé formy a stejně tak osobnost ohrožené osoby může být různá. Zatímco v minulosti byla ohrožená osoba téměř výhradně slučována s ženským pohlavím v současné době je zřejmé, že tato představa je zastaralá a diskriminující.“ (Kotková a kol., 2014, str. 21)

Zajímavostí je, že do roku 2013 trestní zákon ani trestní řád termín „oběť“ neznal. Jednalo se o pojem viktimologický a psychologický. Předpisy pracovaly pouze s termínem „poškozený“ – ten byl vnímán v nejširším slova smyslu nejen jako osoba fyzická, ale také jako právnická osoba (neživý subjekt). V užším smyslu se používal termín „svědek“ – ten se však týkal hlavně nepřímých obětí. (Velikovská, 2016)

„Dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů je za oběť považována každá osoba, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, pokud nevyjde najevo opak nebo pokud nejde zjevně o zneužití postavení oběti.“ (Policie ČR, 2023)

Typologii obětí ženského pohlaví zpracovala v roce 2004 Cornelia Helfferich. Ženské oběti rozdělila do celkem 4 kategorií:

• Typ „rychlý rozvod“

Tento typ zahrnuje ženy s přesnou představou o tom, jak by mělo partnerství vypadat a zároveň úplně vylučuje násilí. Tyto ženy bývají sebevědomé a jsou s tematikou násilí dobře seznámeny, v případě násilného vztahu velice rychle odcházejí. Pokračování vztahu s násilníkem si nejsou schopny představit. (Čírtková, 2020)

- **Typ „pokročilé stádium rozchodu, pokročilé odlučování“**

Ženy v této kategorii s partnerem žijí delší dobu, většinou spolu mají potomstvo. Čím delší vztah je, tím více se v něm začíná násilí stupňovat. U těchto žen se objevuje větší motivace vztah s násilníkem ukončit, zároveň dochází k pocitu, že i po ukončení vztahu bude násilí nějakým způsobem pokračovat (Čírtková, 2020).

- **Typ „nová šance“**

Do této kategorie spadají nejčastěji starší ženy, které zažívají násilí. Tyto tzv. „epizody násilí“ jim narušují jinak normální partnerský vztah. Jako důvod pro vznik „epizody“ pak popisují často ovlivnitelné věci – požití alkoholu, onemocnění, ... Cílem tohoto vztahu není rozchod, ale „převychování“ partnera nebo dosažení vztahu bez násilí. Výchova partnera je pak často vnímána jako jakýsi test (Čírtková, 2020).

- **Typ „ambivalentní vazba“**

Ženy v této kategorii jsou silně traumatizované dlouhodobým domácím násilím, vzniká u nich klasická dynamika násilného partnerství. Oběti se vnímají jako bezcenné, zbavené sebedůvěry a akceschopnosti. Na agresorovi si vypěstují závislost, bojí se ho, ustupují mu, rozvíjí se u nich neefektivní způsoby zvládání situace a myslí, že vstřícností budou schopny ochránit své děti. Toto vše vrcholí ve chvíli, kdy oběť násilí přijme, je pro ni rutinou. Míru vlastního nebezpečí si vůbec neuvědomují – vznikají mýty typu „proč od něj neodejde“. (Čírtková, 2020).

První tři kategorie obětí bývají schopny problémy v partnerském vztahu samy řešit, jsou schopny vztah ukončit nebo se rozhodnout o tom, za jakých podmínek bude vztah pokračovat. Intervenční centra se v tomto případě zaměřují především na bezpečí oběti během rozvodu a po něm i na dostatečnou informovanost.

5 Formy domácího násilí

Existuje hned několik forem domácího násilí. Většinou se vzájemně propojují, pouze jeden typ bývá vzácný. Patří mezi ně násilí fyzické, psychické, sexuální, ekonomické a sociální. Zvláštní kategorii poté tvoří např. nebezpečné pronásledování a stalking. (Kotková a kol., 2014) Nebývá běžné, aby probíhal pouze jeden typ násilí. Jednotlivé formy se vzájemně prolínají a stupňují se. Většinou vše začíná zcela nevinně, postupně dochází k eskalaci situace, kdy je oběť donucena situaci řešit. Některé případy domácího násilí však končí i smrtí.

5.1 Fyzické násilí

Fyzické násilí, společně se sexuálním násilím, bylo jako první studováno v anglosaských zemích jako součást kriminologických analýz na přelomu 60. a 70. let 20. století. Podrobnější rozbor však dosáhl svého vrcholu až začátkem 80. a 90. let minulého století. Původní důraz na fyzické napadání byl postupně obohacen také o jiné formy násilí, nebo nové vznikající formy. (Ježková, 2016)

Jedná se o nejhrubější způsob týrání, kdy agresor využívá fyzickou sílu. Zahrnuje v sobě široké spektrum jednání násilníka, cílem je vždy ublížit, ponížit, vyvolat strach a způsobit fyzická poranění. Patří zde např. mlácení o nábytek či zeď, údery pěstí, páskem, fackování oběti, kopání, strangulace či svazování. (Ševčík a kol., 2011) Organizace ROSA každoročně sbírá data svých klientek a uvádí že až 75 % z nich se každodenně potýká s fyzickým násilím. Nejčastěji se jedná o facky, bití a kopání. U mírnějších forem se však neukazují žádná nebo min drobná zranění – diagnostika proto bývá složitá. (#ZaInstanbul, 2016)

Násilí může být namířeno přímo proti oběti, ale také proti blízkým osobám, zvířeti či oblíbené věci. Tělesné následky bývají viditelné (např. zlomeniny, podlitiny, škrábane, popáleniny po cigaretách, ...) a díky tomu je jednodušší násilí prokázat. (Kotková a kol., 2014) Fyzické útoky jsou metodologicky snadněji měřitelné, například na rozdíl od násilí psychického. Fyzické útoky bývají většinou odsuzovány, na rozdíl od jiných typů násilí. (Pikálková a kol., 2015)

5.2 Psychické násilí

Tomuto typu násilí nebývá věnována tak velká pozornost jako ostatním formám, bývá zkoumáno spíše jako doprovodný jev nebo základ domácího násilí. Takový přístup však není na místě, protože psychické deprivace může mít na oběť stejný nebo dokonce horší dopad. Problémem je také zařazení násilí, spadá pod něj velká škála různě závažných a nebezpečných praktik, každá má na oběť jiný dopad. Fenomén tak bývá rozdělován do různých kategorií, dimenzí a skupinek.

Např. Tolman (1989) je dělí na násilí emocionální/ verbální a dominanci/ izolaci. Follingstad, Gambone a Coyne (2005) rozlišují 17 dimenzí psychického násilí. MacKinnon a James (2010) je kategorizují do 3 skupin dle závažnosti a důsledků na oběť (Pikálková, 2015).

„Psychické násilí je nejhorší. Tvrdí to všechny jeho oběti – děti, dospělí, muži i ženy vždy zdůrazňují, že více než fyzické rány bolí tvrdé slovo. Psychické násilí ponižuje nejvíce“ (Daligand, 2014, str.32).

Tento typ násilí se projevuje urážkami, ponižováním, nadávkami, potupnými výslechy. Ženy jsou proto označovány jako „děvky“, „kurvy“, „duševně nemocné“, ...toto se nazývá násilím aktivním. Dále existuje psychické násilí pasivní, které zahrnuje např. ignorování ženy, nezájem s ní vůbec mluvit, dělání „kyselých obličejů“ apod. Takové postoje jsou doprovázeny izolací oběti, ženy ztrácejí rodinné ale i přátelské vazby. Zůstávají opuštěné, pouze s partnerem (Daligand, 2014).

„Obecně lze formy psychického násilí popsat jako: nepřátelské odmítní, ponižování, zlostování, využívání, korumpování, terorizování, šikanování, izolování, neposkytování emocionální odezvy, výhrůžky a zastrasování.“ (Čírtková, 2020, str. 243).

Mírné formy psychického týrání zažije aspoň jednou za život většina žen, většinou se jedná o nepřiměřené kontrolování partnerky, často ze žárlivosti.

5.3 Sexuální násilí

Celosvětové údaje konstatují, že jedna ze tří žen během svého života zažila nějakou formu domácího násilí, sexuálního nebo fyzického. (World Health Organization, 2012, vlastní překlad).

Tento typ je dalším z celkem pěti druhů popisovaných násilí. Nověji se v České republice, ale i ve světě prosazuje pojem *sexualizované* násilí. Toto označení říká, že se nejedná o pouze fyzický kontakt a napadení oběti, ale o jakékoliv porušování osobního prostoru nebo intimity oběti, a to s cílem potupit ji a ukázat svoji moc.

Veřejnost jako sexuální napadení mnohdy vnímá pouze znásilnění nebo zneužívání. Tento pohled je však velmi redukující. Pod tento typ násilí spadá mnohem více forem, a to i dle Světové zdravotnické organizace (Doušková a kol., 2014).

Předpokládá se, že sexuální pouto vzniká mezi dvěma subjekty – mužem a ženou, mužem a mužem či ženou a ženou. Proto se předpokládá souhlas z obou stran, což ovšem v případě znásilnění neplatí. V těchto případech bývá jeden z účastníků popřen jako živá bytost a je degradován na objekt. Znásilnění je tedy zbavení oběti řeči, jakékoliv rozkoše, schopnosti reagovat; násilník si přivlastňuje cizí tělo (Daligand, 2014).

Mezi nejčastější následky sexuálního násilí patří např. nechtěné těhotenství či gynekologické problémy. Z dlouhodobého hlediska se mohou objevit problémy s otěhotněním či dochází k samovolným potratům. Samostatnou kategorií je poté přenos infekčních chorob, nejzávažnější je AIDS přenášený virem HIV. Všechny tyto obtíže vyžadují lékařskou pomoc, snižují kvalitu života oběti (Doušková a kol., 2014).

5.4 Ekonomické násilí a sociální izolace

Toto násilí se týká základních potřeb ohroženého člověka. Zahrnujeme sem ošacení, jídlo, bydlení a jiné. Agresor zakazuje oběti chodit do práce, kontroluje finance, jejich

používání, vydávání, oběť o ně musí prosit. V poslední době se také objevuje problém v podobě neplacení půjček či jiných dluhů. Pachatel se stěhuje z místa na místo, není k zastizení a jelikož byla smlouva uzavřena v manželství, peníze jsou vymáhány z oběti (Acorus, 2022).

5.5 Stalking

Když mluvíme o domácím násilí, často se také spojovává s tématem stalkingu (tj. nebezpečné pronásledování). To se může objevovat během vztahu i po jeho ukončení. Vyznačuje se obtěžováním oběti formou opakovaných telefonátů, zpráv, e-mailů, osobním kontaktem či zanecháváním nechtěných dáreků a dopisů. Tyto zprávy mohou být buď zamilované, slibující nápravu chování, nebo agresivní, kdy je oběti vyhrožováno. Cílem agresora je v tomto případě vyvolání obav, strachu a nejistoty o vlastní život, nebo o život, bezpečí a soukromí blízkých osob. Stalking je trestným činem a lze se mu bránit, a to i v případě, kdy domácí násilí neproběhlo (Kotková a kol., 2014).

Stalking jako takový může mít různé podoby. Jedná se např. o vyhledávání fyzického kontaktu s obětí, komunikace pomocí komunikačních prostředků, kontakt přes třetí osobu nebo nátlak a psychické deptání (Čírtková, 2008).

Zvláštní typ stalkingu je tzv. cyberstalking. V roce 1999 byl pojem vysvětlen Deirmenjianem, jako stalking v kybernetickém prostoru (angl. cyber space). Cyberstalking zahrnuje vyhrožování prostřednictvím internetu, zasílání obtěžujících e-mailů či fotografií (Čírtková, 2008).

6 Dynamika domácího násilí

Jedním ze základních znaků domácího násilí je eskalování celé situace. Není to tedy jednorázový akt, cyklicky se opakuje a má svoji historii. První projevy bývají nenápadné a může být těžké jasně říct, kdy se vlastně násilí objevilo. Některé projevy mohou být dokonce vnímány jako projev lásky a pozornosti a bývají příjemné (např. společné trávení volného času, vyzvedávání z práce). Projevy však postupně začínají

druhého partnera omezovat až dojde k úplné izolaci od přátel, rodiny. Dochází k vytvoření tzv. kruhu domácího násilí (Kotková a kol., 2014).

Dynamika domácího násilí je soubor dějů ve vztahu, přispívající k násilí na straně agresora a neschopnosti oběti vztah opustit. Typicky se zde střídají celkem tři fáze, které na sebe navazují a postupně dochází ke kratším časovým intervalům mezi nimi (Profem, 2023).

1. Fáze napětí

Násilník je podrážděný, může verbálně útočit, dochází k výbuchům agrese i kvůli maličkostem, oběť se snaží minimalizovat podněty, je kritizována, kontrolována. (domacinasili.cz, 2023). Oběť svádí vinu na sebe, snaží se o agresora pečovat. (Kotková a kol., 2014). Není v moci oběti násilí odvrátit, pouze dochází k jeho oddálení.

2. Fáze týrání

Verbální agrese se mění ve fyzickou, agresor přebírá nad obětí moc. Oběť cítí bolest, obviňuje se, má strach a cítí se bezmocná (Kotková a kol., 2014).

3. Fáze klidu (tzv. líbáanky)

Nedochází k žádnému násilí, chod domácnosti se vrací do normálu. Zdá se, že došlo k urovnání problémů a k nápravě. Tato fáze však nebývá dlouhá a po nějaké době znovu dochází k podrážděnosti útočníka a opakování cyklu.

Někteří autoři uvádí ještě fázi usmíření – agresor se omlouvá, slibuje, že se napraví, násilí bagatelizuje, svaluje vinu na oběť, nekomunikuje s ní. Dochází k vyhrožování ze strany agresora – sebevraždou, automutilací. Oběť omluvy vnímá jako projev lásky, věří, že došlo k napravení, ve vztahu zůstává.

Podoba jednotlivých fází se liší podle intenzity násilí, ke kterému mezi partnery dochází. Po psychickém nátlaku se přidává také násilí fyzické. Agresor své útoky stupňuje, nejprve dochází k útokům na lidskou důstojnost, poté na zdraví a může končit útoky proti životu. (Kotková a kol., 2014).

7 Násilí v rodině

V rodině prožíváme velkou část života, jsme její neodmyslitelnou součástí; má pro nás nenahraditelný význam. Ovlivňuje nás, bereme si z ní inspiraci do života, ať už osobního nebo partnerského. Rodin, v nichž je narušena jejich funkčnost, bohužel neustále přibývá. Působí na ně mj. zrychlené životní tempo, vysoké nároky nebo absence kvalitních vzorů v rodině. Velmi často se setkáváme s názorem, že funkční rodina je pouze ta, která je úplná. Neúplné rodiny jsou v tomto případě považovány za nefunkční. Toto tvrzení však není správné, neboť i neúplná rodina může fungovat bez problémů (Ševčík a kol.,2011).

7.1 Děti jako svědci domácího násilí

„Ve většině rodin postižených domácím násilím vyrůstají děti. Dnes už není pochyb o tom, že dopady domácího násilí mezi rodiči mají na děti zásadní nepříznivé efekty.“ (Čírtková, 2012, str.169)

„Děti se během pandemie ukázaly jako obzvláště ohrožená skupina, na níž byl vyvíjen velký tlak, narůstající intenzita násilí na ně citelně dopadala. Systémem pomoci tyto děti propadají de facto zcela. Přibývá týraných dětí i oznamovatelů z řad dětí, zřejmě právě v souvislosti s vyhrocením domácí situace.“ (Nyklová, Moree, 2021, str. 38). Děti prožívají násilí v rodině velice intenzivně; někdy mohou být na straně agresora, jindy jsou na straně oběti. Hodně studií se zabývá krátkodobými i dlouhodobými následky na dětech, pocházejících z násilných vztahů. Vliv na děti je mnohostranný a může vést k problémům projevujících se v dospělosti, a to v mnoha oblastech (Čírtková, 2012).

Konflikty a násilí mezi partnery je vnímáno jako jedna z forem psychického násilí na mladistvých. V odborné literatuře se mluví o tzv. dětech týraných matek – tyto děti byly přítomny u násilí jakéhokoliv typu, které vykonával partner na matce. Tyto

děti byly dříve považovány za tzv. sekundární oběti, nyní jsou uznávány jako přímé oběti (Čírtková, 2020).

Domácí násilí v rodině může být propojeno také s jinými sociálně patologickými jevy. Pokud je například matka obětí domácího násilí, je pravděpodobné, že děti budou zanedbávány nebo zneužívány také. Nebo také naopak, pokud jsou zneužívány děti, matka bude zřejmě zneužívána také. Děti se navíc mohou s traumatem potýkat samy, nedostává-li se jim podpora ze strany matky. Z těchto faktů vyplývá, že násilí na matce musí být jednou z důležitých otázek v oblasti blaha dítěte (Čírtková, 2020).

Dopady na děti a mladistvé bývají různé, záleží přitom na několika faktorech jako jsou třeba věk dítěte, jeho osobnost, povaha či jiné. Mezi dopady patří např. duplikační principy. Dítě převezme chování agresivního partnera, násilí považuje za normální věc, považuje jej za způsob vyjednávání (Ševčík a kol., 2011). Mívají špatné vztahy se svými vrstevníky, problémy řeší pomocí agrese. Tu používají proti kamarádům, dospělým lidem, zvířatům či věcem. Často se z nich také stávají násilníci (Čech a kol., 2011).

7.2 Syndrom CAN

Pokud je v rodině přítomno domácí násilí, jsou do něho vtaženy děti všech věkových kategorií a vývojových stupňů – od kojenců, přes děti předškolního věku až po pubescenty. Nesmí se opomenout, že s násilím v rodině se mohou setkat také mladiství (Čírtková, 2008).

Pokud se objeví násilí v rodině, je pravděpodobné, že se ho nějakým způsobem účastní i děti. Agresivní partneři si svůj vztek často vybíjejí i na nich. Uvádí se, že až 95 % dětí je přítomno v násilné situaci. To může vyústit až v takzvaný syndrom CAN.

Syndrom CAN (z anglického *Child Abuse and Neglect*) definujeme jako vědomé či nevědomé zacházení rodičů, vychovatelů či jiných osob s dítětem, a to až do míry, které poškozuje psychický, fyzický i společenský stav, zabraňuje normálnímu vývoji a může skončit až smrtí (Dunovský, 1995). Pojem se začínal formovat v 60. letech 20. století. V roce 1962 byl definován tzv. syndrom bitého dítěte lékařem Kempem (Pemová, Ptáček, 2016).

K zanedbávání dětí a následnému vzniku syndromu CAN vede více faktorů, které se vzájemně propojují. U rodičů se může jednat např. o nízké dosažené vzdělání, mentální

retardace rodičů, nedostatečné finanční zajištění, chronické onemocnění, ale také se může jednat o výskyt domácího násilí v rodině (Pemová, Ptáček, 2016).

Dle Čecha existují tři základní varianty násilí vůči dítěti:

- **Zanedbávání dítěte** – zanedbanost citová, nedostatečné uspokojování potřeb dítěte, zanedbávání výchovné a zdravotní péče;
- **Fyzické a psychické týrání** – často se jedná o vybíjení zlosti na dítěti, jako na nejslabším článku rodiny, děti jsou bity, svazovány, zstrašovány, ponižovány;
- **Sexuální týrání** – využití dítěte k uspokojení potřeby dospělého člověka.

Následky bývají trvalé, zanechávají negativní vzpomínky. Dle odborníků se navíc dospělí, kteří si prošli domácím násilím jako děti, často stávají oběťmi nebo své blízké týrají také (Čech a kol., 2011). V souvislosti s domácím násilím se velmi často hovoří o předávání patologických vzorců chování na další generace. Pokud jde o schopnost zvládat mateřskou či otcovskou roli hraje u jedince důležitou roli sociální anamnéza rodičů. Jakýkoliv záznam o zanedbávání či týrání má vliv na empatii a schopnost se přizpůsobit potřebám dítěte (Pemová, Ptáček, 2016).

8 Mýty o domácím násilí

O domácím násilí stále kolují mnohé mylné představy, které výrazně ovlivňují oběti či osoby, které se jim snaží pomoci. Tyto představy o domácím násilí vedou k jeho popírání, bagatelizaci a „ocejchovanosti“ obětí (Čírtková, 2020). Bylo zjištěno, že mýtům věří častěji muži, zasaženým osobám vytýkali hlavně provokování násilníka. Nejvíce bývají obviňovány ženy, které se nějakým způsobem liší od obrazu ženy-hospodyně. Obviňovány bývají také oběti, které se po odchodu od partnera k němu znovu vrátí. Zároveň někteří respondenti tvrdili, že oběti si podvědomě přejí být zneužívány (Yamawaki, 2012). Pokud se budou mylné představy o násilí šířit i nadále, existuje velké riziko., že obětem nebude nikdo pořádně věřit a budou litováni spíše

agresori. Je důležité, aby si lidé uvědomili, že domácí násilí je závažný problém, který se jich také týká, byť nejsou zrovna v epicentru dění.

Mezi nejčastější mýty patří:

1. „Domácí násilí se objevuje pouze v nedostatečně vzdělaných, problémových a sociálně slabších rodinách.“

Domácí násilí je součástí různorodých rodin, nehledě na dosažené vzdělání, výši příjmů, společenské postavení. Rodiny s vyšším sociálním statusem jsou častěji v tomto ohledu přehlíženy. Navenek totiž působí seriózně a harmonicky, ale za zavřenými dveřmi však leckdy probíhá násilí. Pro mnohé lidi je pak přijetí myšlenky o skrytém násilí absolutně nepřijatelné (ROSA Centrum, 2023, Čírtková 2020).

2. „Konzumace alkoholu bývá jednou hlavní příčinou násilí.“

Další z tvrzení, které není vědecky potvrzeno. Mnoho agresorů koná násilí ve střízlivém stavu. Alkohol může působit spíše jako posilující prvek, agresor ztrácí zábrany a může být startérem vyhocené situace. Samotný alkohol však nebývá příčinou násilí (ROSA Centrum, 2023).

3. „Oběť agresora musí provokovat, jinak by k tomu nedošlo.“

V tomto případě se snažíme násilí vysvětlit nevhodným chováním oběti. V násilném vztahu může být záminkou jakákoliv maličkost, násilníci poté u soudu tvrdí, že byli obětí vyprovokováni. Jako provokace se poté berou i situace, které oběť není schopna ovlivnit násilí, brání se nebo naopak mlčí. Za týrání je ale odpovědný člověk, který se ho dopouští (Čírtková, 2023).

4. „Kdyby chtěla, mohla ho už dávno opustit. Situace asi není tak vážná, když s ním zůstává.“

Opustit násilný vztah je paradoxně pro oběť velice složité – jedná se o tzv. paradoxní stabilitu. Hodně týraných žen se k násilníkovi opakovaně vrací, i když ví, co je čeká. Hodně týraných žen ze vztahu neodchází z následujících důvodů: mají s partnerem děti, jeho chování omlouvají a snaží se najít problém v sobě. To že oběť vztah ukončí však mnohdy neznamená konec násilí (Čírtková, 2020).

5. „Ženy mají násilí ve vztazích rády.“

Toto tvrzení se v nás snaží upevnit hlavně pornografie, která ženy zobrazuje jako submisivní, tiché bytosti, které si nechají vše líbit a užívají si to. Žádná žena si však nepřeje být dehumanizována, hanobena či bita (ROSA Centrum, 2023).

6. „Agresori jsou duševně nemocní lidé.“

Jeden z nejrozšířenějších mýtů o násilí. Jen velmi málo agresorů je nemocných či nepřičetných. Mnoho pachatelů násilí přitom platí za slušné, přátelské lidi, často se jim může dařit také v práci, ale doma se chovají jinak (Čírtková, 2020).

9 Následky domácího násilí

I po rozchodu s násilníkem nejsou všechny rány zahojeny, každá oběť se s nimi vypořádává jinak.

Následky emocionální a psychické: bývají velmi závažné, je nutná psychologická intervence, může se objevit posttraumatická stresová porucha, ve vyhrocených situacích dochází k automutilaci nebo sebevražedným pokusům. U dětí dochází k opožděnému psychosociálnímu vývoji, úzkostnosti, plačtivosti, depresím, pomočování, ale také sklonům k agresivitě.

Následky fyzické: dochází k poškození fyzického zdraví, v nejhorším případě ke smrti. Nejviditelnější částí těla jsou pokryty hematomy, popáleninami, odřeninami, jizvami po tržných ranách. Traumatizující poranění mohou mít podobu zlomenin, luxací kloubů, naražených žeber, vyražených zubů (často i druhých), poranění krční páteře, propíchnutých ušních bubínek a dalších. Po sexuálních útocích se může objevit krvácení

z konečníku nebo pochvy, ragády či záněty (Čech a kol., 2011). Nedílnou součástí následků může být také přenos pohlavních chorob, u těhotných žen potrat nebo předčasný porod.

10 Domácí násilí v období Covidu-19

„Ženy již pociťují důsledky omezení pohybu a karanténních opatření. Tato opatření jsou jistě nezbytná, zvyšují riziko násilí na ženách ze strany partnerů. Prudký nárůst domácího násilí během pandemie je alarmující. Největší organizace poskytující pomoc obětem domácího násilí, ve Velké Británii například oznámila nárůst telefonátů na svou linku pomoci o 700 procent! Organizace, které poskytují služby pro ohrožené ženy, přitom čelí nedostatku prostředků na činnost. Každý stát má možnost převést potřebné služby do online prostoru, rozšířit kapacity a zlepšit financování azylových domů a organizací pomáhajících obětem domácího násilí.“ (Generální tajemník OSN António Guterres, SDGs Report 2020)

COVID-19 je onemocnění způsobené virem SARS-CoV-2. První případy se objevily v Číně, ve městě Wu-čan v roce 2019; byly popsány klastry pneumonií. 31.12. byl hlášen první oficiální případ nákazy neznámého původu. Nákaza se objevovala především u lidí, kteří pracovali či navštívili místní trh s mořskými plody, čerstvým masem, netopýry či ptáky. Virus se z epicentra začal šířit i do jiných částí Číny, později byly ohlášeny případy také z jiných částí Asie a Austrálie. 30.1. vyhlásila WHO globální stav nouze a 11.3. vyhlásila pandemii. (www.nzip.cz)

První případy byl v ČR potvrzeny dne 1. 3. 2019. Stejně jako ostatní země přijala Česká republika řadu opatření, zasahujících do osobního i společenského života. Uzavřely se školy, podniky, obchody, firmy; továrny byly nucené pracovat na minimum. Dne 12. 3. 2019 byl vyhlášen první nouzový stav, který měl původně trvat 30 dní. Se vzrůstajícími případy se však prodlužoval.

Tato nová situace se odrazila také v rodinách. Nutná izolace od členů rodiny, od vrstevníků působila především negativně, a to nejen na děti a mladistvé. Náhlým odtržením od vrstevníků vznikaly u dětí úzkosti, deprese či jiné negativní stavy. Pandemie proto nemá dopady jen na dospělé osoby, ale také na děti a adolescenty, kteří jsou považováni v některých směrech za odolnější.

Intervenční centra České republiky se situaci přizpůsobila tak, aby nedocházelo k ohrožení služby, hlavně z důvodu karantény. Svým uživatelům poskytovali zdravotníci profesionální péči a podporu (Domácí násilí v první vlně epidemie Covid-19, 2020).

Pandemie koronaviru přinesla mnoho změn, týkající se celospolečenské situace a měla vliv také na domácí násilí, a to především na ženách. Tyto změny jsou viditelné v mnoha úrovních. Oběti násilí řeší stejné problémy jako před pandemií samotnou, nicméně izolace a nařízené karantény zvyšovaly četnost a intenzitu násilí (Nyklová, Moree, 2021).

Pro domácí násilí v rodinách představuje pandemie koronaviru takzvanou „perfektní bouři“. Pojem označujeme událost, ve které se spojí různé vzácné příležitosti, které mají za následek celkové zhoršení situace. Jinak řečeno se jedná o velmi špatnou událost, ve které se děje naráz hodně negativních událostí (Cambridge Dictionary, 2020, vlastní překlad)

Ekonomické dopady pandemie se budou vynořovat až postupem času, můžeme se proto připravit na jejich nápravu. Mnoho situací se však musí řešit hned. Některé zahraniční a domácí zdroje uváděly, že v případě mimořádných událostí počet domácností s výskytem násilí stoupá.

Prakticky stálý pobyt doma s agresorem má mnoho aspektů. Celodenní péče o potomstvo a vznik nejistoty vyvíjel obrovský tlak na celou společnost. U obětí domácího násilí byla však izolace doprovázena nevyzpytatelným chováním partnera, který byl často celý den doma s nimi. To vedlo k mnoha vyhroceným situacím (Nyklová, Moree, 2021).

Jelikož byly školy zavřené, děti zůstávaly doma. Hromadně se přecházelo na distanční výuku, což bylo pro mnohé nové a složité. Problémy nastávaly také v případě dětí se zvláštními potřebami. Asistenti dost často nemohli docházet za prací, sami se museli doma starat o své děti. Matky samoživitelky v pandemii ztrácely práci, neměly peníze na nájmy či jídlo. V době covidové se také objevovalo více případů tzv. syndromu vyhoření. V této souvislosti se vynořilo mnoho otázek, jestli pandemií vnímají muži i ženy stejně intenzivně. (Ambrožová, Junová, Stašová, 2021),

Definice syndromu je hodně, jedna z nich může znít třeba takto: „Syndrom je spojován se stavem psychického i fyzického vyčerpání následujícího po vyčerpávajícím a dlouhotrvajícím stresu. Jedná se o „vyplenění všech energetických zdrojů u původně velice intenzivně pracujícího člověka.“ (Jeklová, Reitmayerová, 2006, str. 7).

Díky nově zastávané roli pedagogického pracovníka v mnoha rodinách docházelo k problémům. Role učitele je těžká a pokud rodič pracoval, nemusel mít na

své dítě tolik času. Hodně diskutovaná byla také problematika online výuky. Pokud se před covidovým obdobím domácí násilí vyskytovalo jen v mírné formě, pak se v covidovém období zpravidla mnohonásobilo (Ambrožová, Junová, Stašová, 2021).

Objevovaly se i takovéto situace: „Klientka je častěji vystavena urážkám a ponižování ze strany manžela, na péči o postiženého syna je nyní zcela sama. Dříve jí totiž pomáhala asistentka, která teď ale do rodiny nemůže docházet.“ (Nyklová, Moree, 2021, str. 21).

Krizе značně urychlovala konflikty v rodinách, intervenčním centrům se začaly ozyvat i klientky, které ve vztahu žily dlouhodobě bez větších problémů. V důsledku zaváděných opatření se ale ani pravidelným klientkám nedařilo moc pomáhat (Nyklová, Moree, 2021).

Česká republika

Násilí na ženách se v našich končinách začalo výrazněji řešit až po revoluci v roce 1989. Do té doby pro zasažené ženy velice těžké se někomu svěřit, či problém řešit. Všichni mohli vědět s čím se žena potýká, nicméně pomoc byla v nedohlednu. Pokud se žena s partnerem úspěšně rozvedla, byla často obviňována více než tyran.

Domácí násilí je v ČR rozšířené stejně jako v ostatních zemích. Je to problém, který se dlouhodobě snažíme řešit, mnoho českých zákonů je však nedokonalých a pro oběti je někdy lepší mlčet. Pomoci se jim nemusí v dostatečné míře dostat, nebo jsou jejich slova zlehčována.

Česká republika je zemí, která paradoxně *nepřijala* žádná nová opatření v reakci na zvyšující se prevalenci domácího násilí. Maximálně došlo k vydání drobných doporučení nebo prohlášení. Vyhodnocování dopadů pandemie a protipandemických opatření se vůbec nevztahovalo na osoby ohrožené nebo přímo zasažené domácím násilím. Dle dostupných informací se během prvních dvou let pandemie nerealizovala žádná hodnocení genderových dopadů. Hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů (angl. *Gender impact assessment*) přitom patří mezi závazky vlády ČR a to už od roku 2001 (Nyklová, Moree, Černošská, 2022).

„Do takto komplikovaného systému pomoci vstoupila na jaře 2020 pandemie onemocnění Covid-19, u níž bylo na místě očekávat dopad na genderově podmíněné násilí. Proto se se začátkem pandemie Covidu-19 začala v mnoha zemích světa zavádět nová opatření, která měla zamezit na základě předchozích výzkumů předpokládanému zvýšenému výskytu a/nebo eskalaci domácího násilí.“ (Nyklová, Moree, Černošská, 2022, str. 535).

Epidemie koronaviru v ČR přinesla mnoho změn, stejně jako v ostatních státech. Hodně zdrojů tvrdí, že nárůst domácího násilí byl až raketový. Od začátku karantény se intervenční centra v ČR zaměřovala na monitorování tzv. tvrdých dat. To jsou čísla a statistiky pojednávající o výskytu stalkingu a domácího násilí v rámci ČR.

Dne 1.3.2020 informovalo MZ ČR, že se na území ČR potvrdily první 3 případy nákazy. V následujících dnech byla provedena mimořádná opatření. Dne 12. 3. 2020 byla zavedena celostátní karanténa, původně trvající 30 dní. Civilní obyvatelstvo zareagovalo pohotově, dobrovolníci začali šít roušky, rozběhly se skupinky pomáhající ohroženým skupinám, seniorům, byly vyhledovány sbírky pro nemocnice a organizace. Pro děti a mladistvé byly vymyšleny programy v televizi (např. seriál UčíTelka na programu Děčko)

Organizace pomáhající osobám z násilných rodin během první jarní vlny koronaviru zjistily vyšší poptávky po službách. Zvýšení bylo dost výrazné, v průměru bylo vyšší o 30-40 %. Na podzim roku 2020 se na některých místech ČR nutnost posílení služeb zvýšila dokonce o 50 %. To plynulo především z rozhovorů s představiteli organizací. Po ukončení prvního nouzového stavu vnímaly hlavně terapeutické služby nárůst brutálnějších i složitějších případů než před pandemií (Nyklová, Moree, 2021).

Ve srovnání s Rakouskem ČR pokulhává, Rakousko řeší domácí násilí lépe. Liší se vnímání domácího násilí, to je tematizováno v rámci pojmu domácí násilí na ženách, nejedná se tedy o genderově neutrální pojem. Proběhly zde různé kampaně ve spolupráci s Ministerstvem pro ženské záležitosti. Proběhly na různých školách, ve formě workshopů a seminářů a měly za úkol seznamovat studenty s problematikou násilí. V ČR zatím nic podobného neproběhlo. (Dohnal a kol., 2017)

„Stejně jako v ČR, ani v Rakousku zatím neexistuje žádné ucelené vzdělávání v profesích, které ve své praxi přicházejí do kontaktu s oběťmi násilí na ženách. Výjimkou je v Rakousku policie. Ve větších nemocnicích jsou však zřízeny „skupiny na podporu obětí“ a v rámci státních zastupitelství s více než 10 zaměstnanci/zaměstnankyněmi byla zřízena specializovaná oddělení pro případy domácího násilí a násilí na dětech, a oběti tak mají větší šanci, že se jejich situací bude zabývat někdo se znalostí této problematiky.“ (Dohnal a kol., 2017, str. 108)

Polsko

V Polsku byl vládou vyhlášen lockdown v březnu roku 2020 a to díky narůstajícím případům nákazy Covidem-19. Dlouhodobě byl zaznamenán trvalý vzrůst nakažených virem SARS-CoV2, ale také úmrtí s ním spojená. Lockdown byl náhlý a v mnohých vyvolal nejistotu ohledně budoucnosti, především ohledně financí, potravin, separace od milovaných, ale také od ostatních lidí. (Izdebski, Słowikowska-Hilczer, Mazur, 2022, vlastní překlad)

Nejčastějším typem bylo násilí psychické, které zažívalo až 53 % respondentů (25 % jej zažívalo občas, 15 % neustále). 23 % zažívalo násilí fyzické. Méně časté bylo násilí ekonomické (13 % obětí) a sexuální (5 % obětí). (www.notesfrompoland.com, 2020, vlastní překlad)

Jedním z velkých problémů v době lockdownu byly také potraty. Ty jsou v Polsku zcela ilegální, rozsudek nabyt platnosti dne 27.1.2021. Interrupci může v Polsku žena podstoupit pouze v případě ohrožení na zdraví, životě či po znásilnění. V praxi je ale toto pro ženy prakticky nemožné. (Amnesty International, 2022)

Důvodem k interrupci není ani přítomnost domácí násilí.

Justyna Wydrzyńska, představitelka organizace Aborcyjny Dream Team, věnující se problematice bezpečných interrupcí, byla obviněna a hrozilo jí odnětí svobody až na tři roky při prokázání viny. Na konci února 2020 poslala ženě ve 12.týdnu těhotenství léky na vyvolání interrupce. Tato žena žila s partnerem, který ji pravidelně napadal, psychicky a fyzicky týral. Pokusila odjet do Německa, násilný partner jí v tom však zabránil. V den vyzvednutí léků na ní doma čekala policie, zavolána zřejmě na popud partnera. Díky významné stresové situaci došlo u ženy k potratu samovolnému. (www.zdravotnickýdenik.cz, 2022)

Wydrzyńska je podporována obcemi po celém Polsku i v zahraničí. Dopisy na její obranu poslali také čtyři zpravodajové OSN a členové strany Obnovme Evropu v Evropském parlamentu. (www.oko.press, 2023, vlastní překlad)

Německo

Celkem 37 % žen mezi 16-85 lety žijících v Německu se nejméně jednou stanou obětí tělesného násilí. Každá sedmá žena od 16 let byla někdy sexuálně zneužívána a na každé čtvrté ženě je vykonáváno domácí násilí, toto riziko se znásobuje v období rozchodu. (www.fsh-dresden.de, 2020)

Počet zaznamenaných případů domácího násilí v Německu vzrostl o 3,4 % za posledních 5 let, většinu obětí (80,3 %) přitom tvoří ženy. V roce 2021 bylo zaznamenáno celkem 143 604 případů, skoro o 5000 více než v roce 2017. Číslo je pouze orientační, mnoho obětí ze strachu násilí vůbec nenahlásí.

„Muži, kteří se dopouštějí násilí na ženách, ať už psychického nebo fyzického, jsou zločinci, které stíháme s nejvyšší přísností. To, co dělají, je odporné a zásadně odporuje našim základním společenským hodnotám.“ říká Nancy Faeser, německá ministryně vnitra.

V březnu roku 2020 německá vláda rozhodla o mnoha opatřeních, včetně zákazu kontaktu. Ten vstoupil v platnost dne 22.3. 2020. Tato opatření měla na lidi velký dopad a přímo ovlivnila jejich psychické zdraví. (Jung a kol., 2020) Karanténa sice pomáhala zabraňovat šíření viru, zároveň ale uvěznila oběti se svým agresorem. Výzkumníci z Technické univerzity v Mnichově a Leibnizova institutu pro ekonomický výzkum zjistili na vzorku respondentů že zhruba 3 % žen bylo vystaveno fyzickému násilí v době přísného omezování kontaktů, 3,6 % žen bylo svým partnerem znásilněno a 6,5 % dětí bylo násilně trestáno. V období od 22. dubna do 8. května se J. Steinerová, profesorka globálního zdraví na Technické univerzitě v Mnichově a její kolegyně C. Ebertová se dotazovaly celkem 3 800 žen na jejich zkušenosti s domácím násilím. Dotazovány byly hlavně na dobu nejpřísnějších omezení. 7,5 % žen uvedlo, že násilí bylo páčáno na nich, 10,5 % žen uvedlo, že bylo násilí páčáno na jejich dětech. (Germany: Movendi International: Domestic violence is rising during quarantine, 2020, vlastní překlad)

Velká Británie

„Vláda Velké Británie jako dobrý předpoklad pro efektivní odstraňování násilí na ženách označuje ve své strategii silný právní rámec, obohacený o řadu nových trestných činů, zejm. nové trestné činy „odvetná pornografie“ a nátlakové a ovládající

jednání v intimních či rodinných vztazích z prosince 2015²¹⁴. Tento zákon reaguje na předchozí stav, kdy nebylo možné trestat nátlakové či ovládající chování; nově je možné pachatele/pachatelku odsoudit až k 5 letům odnětí svobody, finanční pokutě či obojímu. Řada trestných činů jako vražda, znásilnění, zabití, útok či vyhrožování má také jasnou vazbu na domácí násilí.“ (Dohnal a kol., 2017, str. 127)

Pozornost, která je věnována násilníkům ve Velké Británii, je jednou ze základních strategií odstraňování násilí na ženách. Základem úspěchu je monitorace, stíhání a odsouzení agresorů. Další krok spočívá v eliminaci násilí pomocí resocializace. Prevence také spočívá ve vhodných preventivních programech, psychologické podpoře, probační a vězeňské resocializaci. (Dohnal a kol., 2017)

„Ve Velké Británii (v Anglii a Walesu) fungují od roku 2005 specializované soudy zaměřené na problematiku domácího násilí.²¹⁵ Tyto soudy mohou řešit případy domácího násilí rychleji, mají profesionální přístup a disponují porozuměním k potřebám obětí, které se mohou podílet na vlastním soudním procesu větší měrou. Soudy nabízejí obětem informace, právní pomoc a podporu. Spokojenost obětí a veřejnosti se specializovanými soudy je tedy vysoká.“ (Dohnal a kol., 2017, str. 128)

Až 84% násilí v Anglii a Walesu má jiný charakter než fyzické násilí, skoro 13 % násilí je sexuálního rázu a až 20 % se týká stalkingu. Většinu osob zasažených násilím jsou ženy, pachatelé jsou většinou muži. (www.ons.gov.uk, 2022, vlastní překlad)

Data zveřejněná Národním statistickým úřadem Velké Británie (ONS - Office for National Statistics) ukazují, že docházelo ke vzrůstu domácího násilí během karantény. Data byla pořízena v období od dubna po červen roku 2020. Policie řešila více jak čtvrt milionu případů násilí, což byl 7% nárůst oproti stejnému období roku 2019 a 18% nárůst oproti roku 2018. (www.novinky.cz, 2020) V roce 2022 utrpělo domácím násilím asi 3 % mužů a skoro 7 % žen, celkem se jedná o nějakých 2,4 miliónů obětí. (www.ons.gov.uk, 2022, vlastní překlad)

Během pandemie došlo také k navýšení telefonátů a hovorů na Národní linku pomoci obětem domácího násilí, a to až o 65 %. Data byla zaznamenávána od dubna do června roku 2020 a srovnávána s prvními třemi měsíci roku. S končícím březnem zaznamenala policie v Anglii a Walesu celkem 1 288 018 případů spojených s domácím násilím. 41 % nebylo nakonec zaznamenáno jako trestný čin, zbylých 59 % bylo označeno jako trestný čin spojených s násilím. Nárůst poptávky po podpoře se rovněž zvýšil, jak zmínila organizace Victim Support

a to zhruba 12 %, hlavně v době uvolnění opatření v květnu 2020. (www.ons.gov.uk, 2022, 2021, 2020, vlastní překlad)

11 Neziskové organizace a intervenční centra

„Intervenční centra poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím od 1. 1. 2007 podle dle §60a, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Navazují na rozhodnutí policie o vykázaní násilné osoby ze společného obydlí podle § 44, zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Společně s okresními soudy a PČR garantují odbornou pomoc obětem DN (dle zák. č. 135/2006 Sb., na ochranu před DN).“ (APIC ČR, 2020, str. 4)

Intervenční centra (IC) mají v tomto směru nepostradatelnou roli. Věnují se nejen obětem násilí, ale také příbuzným. (...) Intervence jsou zajišťovány odborníky z hlediska práva, psychologie či práce. (Ševčík a kol., 2011) Intervenční centra a neziskové organizace pomáhající osobám v nouzi jsou rozšířená po celém světě a jejich úkol je jasný. Zaměřují se na pomoc osobám, které se setkávají s domácím násilím, poskytují jim psychickou pomoc, ubytování a terapii. Jsou zaměřené na ženy, muže ale také děti.

Ve spolupráci s Policií ČR, OSPOD je v ČR od roku 2007 k dispozici celkem 17 intervenčních center s 29 kontaktními pracovišti, které poskytují pomoc obětem stalkingu a domácího násilí. (Vojtíšková, Paprsteinová a Ohřálová, 2020)

Krise pandemie koronaviru v mnoha případech zhoršila již probíhající problémy v rodinách. Klientky, které v problematickém soužití žily již delší dobu se častěji obracely na neziskové organizace, začínaly se ozývat také Češky žijící v cizině, či cizinky žijící v ČR. (Nyklová, Moree, 2021)

„V rámci nízkoprahových kontaktů vyhledalo v roce 2020 pomoc IC v ČR celkem 7082 osoby ohrožené, z toho 5973 ženy a 599 mužů. V soužitích bylo násilnému jednání přítomno, příp. vystaveno 510 dětí.“ (Dotazníkové řešení Apic, 2021, str.4)

Prakticky stálý pobyt doma s agresorem má mnoho aspektů. Celodenní péče o potomstvo a vznik nejistoty vyvíjel obrovský tlak na celou společnost. U obětí

domácího násilí byla však izolace doprovázena nevyzpytatelným chováním partnera, který byl často celý den doma s nimi. To vedlo k mnoha vyhroceným situacím. (Nyklová, Moree, 2021)

V první vlně pandemie koronaviru organizace řešily hlavně to, jestli zachovat osobní kontakt s klientelou. Případně jako ho omezit nebo do jaké míry. Přístupy organizací se lišily, nakonec dvě organizace osobní kontakt zachovaly, ostatní působily distanční formou, která však byla zdokonalena. Navýšily hodiny na svých telefonických linkách, zaváděly nové služby, chatové poradny. (Nyklová, Moree, 2021)

ROSA Centrum

ROSA centrum pro ženy je nezisková organizace založená roku 1993 Marií Vavroňovou a Zdenou Prokopovou. Zaměřuje se na úplnou pomoc obětem domácího násilí, zviditelnění tématu domácího násilí a zlepšení práv obětí. Prvotně byla zaměřená na pomoc ženám po rozvodech. Kromě svého webu rosacentrum.cz mají na starost také web vedlejší, preventivní – stopnasili.cz (ROSA centrum, 2023).

ROSA Centrum jako intervenční centrum zajišťuje služby typu: odborné sociální poradenství, telefonickou krizovou pomoc ale také třeba azylové ubytování. Zároveň zajišťuje různé semináře a kurzy pro oběti, ale také pro příbuzenstvo, přátele či pracovníky v sociální oblasti.

PROFEM

Profem je organizace vzniklá v roce 1993, jejíž zakladatelkou je Marie Saša Lienau. Ta o ženských právech říká toto: „Budeme o nich mluvit tak dlouho, dokud nebude i v naší společnosti dosaženo skutečně plnohodnotného zrovnoprávnění žen a mužů. Proto jsme tady.“

Poskytují poradenství, podporu osobám ohroženým nebo přímo zasaženým domácím násilím, rozvíjejí prevenci a rozšiřují informace o sexuálním násilí. Vydávají informační publikace a pořádají schůzky, přednášky a akce pro společnost laickou i odbornou. Spolupracují také s jinými organizacemi, jsou součástí *Women Against Violence Europe* (WAPE) a Koalice NeNa. (Profem, 2023)

ACORUS

Nezisková organizace ACORUS poskytuje komplexní pomoc osobám, které jsou ohroženy domácím násilím. Pomáhají jim překonat negativní situaci a začleňují oběti zpátky do normálního života. Podobně jako většina neziskových organizací v ČR poskytují krizovou pomoc pro oběti a členy domácnosti zasažené domácím násilím. Zajišťují sociální poradenství, právní informace obětem trestných činů či pomoc dětem v nepříznivé situaci. V rámci pomoci nabízejí pobyt v azylovém domě. Studentům a dobrovolníkům jsou poskytovány stáže a konzultace (ACORUS, 2023).

NOMIA

Nomia je psychologická poradna, založená roku 2003, se sídlem v Hradci Králové. Vznikla jako pobočka organizace ADRA, o.p.s. Na přelomu roků 2014 a 2015 se osamostatnila a funguje pod označením NOMIA.

„Zaměřujeme se zejména na rozvodové a porozvodové konflikty s násilím ve vztazích, na pomoc obětem domácího násilí a trestné činnosti, týraným, zneužívaným a zanedbávaným dětem a pracujeme rovněž i s pachateli trestné činnosti.“ (Nomia, 2022).

PERSEFONA

Persefona je organizace vzniklá v roce 2007. Mezi hlavní činnosti projektu patří pomoc obětem domácího násilí, obětem znásilnění a sexuálního zneužívání. Klientům poskytuje pomoc sociální a psychologickou. Zaměřuje se na pomoc obětem v Jihomoravském kraji. Obětem znásilnění, násilí a zneužívání poskytuje právní a sociální poradenství, ostatním poskytuje základní poradenství.

„Na Persefonu se v roce 2020 obrátilo s žádostí o pomoc celkem 458 osob, z nichž 240 bylo obětí násilí v blízkých vztazích, ať už domácího 67 %, sexuálního 28

% či stalkingu 5 %. Těmto osobám jsme poskytli celkem 2 859 konzultací: z nichž 1 023 bylo osobních, 1 039 telefonických a 806 emailových. V průběhu roku jsme zprovoznili chat na stránkách Persefony, skrze který proběhlo 48 konzultací. Terapeutickou podporu a poradenství jsme poskytli 105 osobám, které se dopouštěli násilí v blízkých vztazích (57 mužů a 43 žen).“ (Persefona, z.s., 2015)

12 Vybrané výzkumy domácího násilí

Výzkum Dany Moree a Blanky Nyklové

„Ne, že by se objevovaly nové podoby, ale konflikty byly častější, někdy dennodenní. Prožívání obětí bylo dekompenzované tím, že se dělo denně. Takže šlo spíše o nárůst intenzity násilí než typu.“ (Nyklová, Moree, 2021, str. 20)

Prvním výzkumem, kterému se budu věnovat, je výzkum D. Moree a B. Nyklové. Výzkum proběhl v ČR a zkoumal výskyt domácího násilí v souvislosti s Covidem – 19. Hlavní výzkumná otázka zněla takto:

„Jaký je vliv pandemie a s ní souvisejících opatření včetně karantény na násilí na ženách, a to především v kontextu domácího násilí?“

Fáze 1

- Probíhala od 18.4. do 5.6. 2020. Data zachycovala období od začátku nouzového stavu, přesněji od 12.3.2020 do jeho konce.
- Vzorek byl vybrán na základě prací neziskových organizací, které poskytly celkem 71 aktuálních případů, dále byly realizovány polostrukturované rozhovory s pracovníky, kteří se podílejí na práci s oběťmi násilí, dlouhodobými a bývalými klienty organizací.

Fáze 2

- Probíhala od 7.6. do 10.9. 2020.
- Byla zaměřena na pracovníky OSPOD, terapeutky a pracovníky Intervenčních center, Policii ČR, došlo také na expertní a výzkumný rozhovor s právníčkami.

Fáze 3

- Probíhala od 11.9. do 3.12. 2020.
- Byla zaměřena na soudce, advokáty z oblasti civilního a trestního práva (Nyklová, Moree, 2021).

Tabulka č. 1 Násilí na ženách v souvislosti s Covid – 19, výzkum Moree a Nyklové

	Realizace	Respondenti	Výsledky
Fáze 1.	18.4. - 5.6. 2020	71 případů NNO, 11 polostrukturovaných rozhovorů, 9 rozhovorů s pracovníky těchto neziskových organizací: Persefona, z.s Acorus, z.ú. Magdalenium, z. s.	<ul style="list-style-type: none"> - nárůst poptávky po službách v době pandemie - nekonzistentní systém pomoci (PČR, OSPOD, IC i soudnictví) - metodologický přístup - nedostatečná připravenost na krizové stavy - rozkrytí důvodů nárůstu DN ve specifické době
Fáze 2.	7.6. - 10.9. 2020	9 pracovníků PČR, 9 pracovníků OSPOD, 8 pracovníků dalších NNO, 3 pracovníci IC, 1 terapeut, 2 právníci, 1 expertní a 1 pilotní výzkumný rozhovor	<ul style="list-style-type: none"> - snížení počtu vykázaní ≠ úbytku násilných situací - zásadní nárůst ohlášení DN na PČR v létě 2020 - zvýšená intenzita již existujících případů DN - znásobení páchání psychologického násilí prostřednictvím manipulace s dětmi - zesílení vlivu ekonomické nejistoty
Fáze 3.	11.9. - 3.12. 2020	5 soudců, 5 advokátů	<ul style="list-style-type: none"> - osvědčení online komunikace

(HÁJKOVÁ, Bára, Bc. *Domácí násilí v době pandemie*. Kladno, 2022. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva. Vedoucí práce doc. PhDr. Ludmila Čírtková CSc., dr. h. c., str. 44)

Z výzkumu vyplývá, že v době pandemie Covidu – 19 se zvýšila poptávka po pomocných službách. Žel tyto služby nebyly dost často připravené na krizovou situaci, která s příchodem pandemie nastala. Chyběly potřebné pomůcky, prostory k vykonávání práce, nebo prostory pro osoby, které byly policií vykázaný ze společného bydlení. Paradoxem zůstává, že vykázaných

osob ubývá, násilných situací však neubývá. Nepřípravenost organizací souvisí s celkovou nepřipraveností státu na náhlé, krizové situace. Pro nepřipravenost státu na situaci, která nastala, se u lidí objevovala také větší ekonomická nejistota. Zároveň došlo ke zhoršení již probíhajících případů domácího násilí, jak plynulo z rozhovorů s klientkami. Jedním z důležitých milníků byl také zvýšený výskyt psychického nátlaku spojený s manipulací. Každá z institucí řešila případy jinak, často „po svém“ i v rámci vlastní instituce. Problém byl také v předávání informací mezi jednotlivými organizacemi. K dobrému předávání informací je potřebný správný metodologický přístup, který je jednotný a pružný. V létě 2020 došlo ke zvýšení hlášení domácího násilí PČR.

Výzkum Asociace pracovníků intervenčních center v ČR

„Situace ohledně světové pandemie koronaviru SARS-CoV2 hluboce zasáhla do života každého občana a ovlivnila fungování celé společnosti. Vládou vyhlášený nouzový stav byl v první vlně pandemie výzvou pro všechny, včetně poskytovatelů sociálních služeb. Ověřil jejich připravenost, schopnost adaptace na mimořádné situace i lidskou odolnost odborníků.“ (Rada APIC ČR, 2020, str. 1)

Jako druhý výzkum jsem si zvolila dotazníkové řešení Asociace pracovníků intervenčních center v ČR. Cílem tohoto průzkumu bylo, zda uživatelé intervenčních center (dále jen IC) deklarovali ve svých sděleních mimořádná opatření nařízená vládou, jaký dopad to mělo na jejich osobní životy a jaká byla dostupnost pomoci. Do výzkumu bylo zapojeno 14 IC, která monitorovala vliv mimořádných opatření na situaci osob, ohrožených násilím, které požádaly o pomoc. Výzkumné řešení probíhalo od 6.3. do 31.8. 2020. Kromě 2 krajů (Vysočina a Jihomoravský kraj) se účastnily všechny kraje. Výzkumný vzorek tvořilo 375 osob, z toho 191 obětí domácího násilí po vykázaní agresora ze společného bydlení a 184 osob ohrožených násilím, které požádaly podporu IC. Vycházelo se z celkem 4 hypotéz, z nichž každá měla výzkumnou otázku. (APIC ČR, 2020)

•Hypotéza č. 1

Karanténa zvýšila agresi násilných osob

Tabulka č. 2 Změna chování ohrožené osoby

Musel/a jste změnit chování v rodině v době karantény z důvodu eliminace násilí? Jak?	ANO	NE	NEZJIŠTĚNO	UKONČENÍ SOUŽITÍ
	112	203	41	19

(Zdroj: APIC ČR, 2020)

Tabulka č. 3 Změna chování násilné osoby

Změnilo se chování násilné osoby v období karantény?	ANO	NE
	74	165

(Zdroj: APIC ČR, 2020)

→ **Hypotéza č. 1 se NEPOTVRDILA**

● **Hypotéza č. 2**

Karanténa ovlivnila dynamiku vztahu mezi OO a NO.

„Co mezi ohroženou osobou a násilnou osobou v době karantény fungovalo dobře?“

Celkem 78 respondentů odpovědělo, že spolupráce v rámci finanční stability rodiny a společné péče od domácích. (např.: „Rozdělili jsme si role, on dělal nákupy, já jsem zajišťovala úklid.“)

„Co mezi ohroženou osobou a násilnou osobou v době karantény nefungovalo?“

297 respondentů uvedlo, že násilí provází rodinu již delší dobu, oběti hodnotily situaci neutěšeně. (např.: „Nevidím rozdíl, nadměrné užívání alkoholu partnera je setrvalý životní styl, stejný i před karanténou.“)

→ **Hypotéza č. 2 se NEPOTVRDILA**

● **Hypotéza č. 3**

V ČR v době karantény nebyla pro OO dostatečná nabídka pomoci.

„Měly osoby ohrožené DN dostupnou sítí pomoci?“

Naprostá většina respondentů (90 %) odpověděla že ANO a považovala ji i za dostatečně dostupnou. Kromě IC kontaktovaly oběti také jiné útvary, a to hlavně PČR – osobně i distančně. V 88 případech došlo i na pomoc od jiných subjektů, od zdravotnických zařízení, u blízkých osob či sousedů nebo na úřadech. Při hledání pomoci nezaznamenalo problémy celkem 233 respondentů, 68 si stěžovalo na omezenou pracovní dobu některých pracovišť, uzavření škol, některých ubytoven, azylových domů nebo omezení pohybu osob.

→ **Hypotéza č. 3 se NEPOTVRDILA**

•Hypotéza č. 4

Karanténa zvýšila míru ohrožení obětí DN.

IC zaznamenávaly, jak moc se osoby ohrožené DN cítily zranitelné v době karanténních opatření. Pro vyhodnocení byla použita škála od 1(silný vliv opatření) do 10(bez vlivu opatření).

„Více než třetině respondentů (**128**) karanténní opatření výrazně ovlivnila jejich míru ohrožení (na škále 1 až 5), zatímco na situaci dvou třetin respondentů (**247**) měla karanténní opatření vliv jen slabý, nebo téměř žádný (na škále 6 až 10). Stupeň 10 (karanténa míru ohrožení neovlivnila) označilo **162** respondentů. Sledované období tedy bylo pro některé oběti složitější a více ohrožující, jiné naopak uvedly, že pozornost násilné osoby se primárně soustředila na řešení vlastních problémů (ztráta zaměstnání či výdělků, strach z onemocnění...).“ (APIC ČR, 2020, str.16)

Tabulka č. 4, Vliv karanténní opatření na míru ohrožení

Stupeň ohrožení	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Počet odpovědí	17	15	40	24	32	18	8	35	24	162

(Zdroj: APIC ČR, 2020)

→ **Hypotéza č. 4 se NEPOTVRDILA**

V době pandemie Covidu – 19 a s ním spojených karantén, intervenční centra monitorovala vliv opatření na osoby, které se setkávaly s domácím násilím. Analýza výsledků ukázala, že první vlnu koronaviru nelze jednoznačně označit jako možnou příčinu zvyšování násilí nebo jeho vzniku. V případě dlouhotrvajícího násilí státní opatření situaci v rodinách pozměnila. Oběti neměly žádné překážky při hledání pomoci, byly využívány především distanční typy pomoci. Výzkum potvrdil, že osoby začínaly intenzivněji hledat pomoc až v době rozvolňování. (APIC ČR, 2020)

„První vlna epidemie potvrdila, že v době mimořádných událostí jsou sociální služby pro občany stejně důležité a nezastupitelné jako služby zdravotní. APIC ČR pokračuje v průzkumu i ve druhé vlně epidemie a přinese zajímavé srovnání v chování agresorů a osob ohrožených DN, ale také inspirace a výzvy do budoucna.“ (APIC ČR, 2020, str. 17)

Výzkum Violence against women in the COVID-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies

Třetí výzkum, který byl pro srovnání vybrán se nazývá Násilí na ženách v pandemii Covidu-19: Přehled literatury a vyzvání ke společným strategiím pro řešení mimořádných zdravotních a sociálních situací. Po screeningu bylo vybráno celkem 42 článků, z období od dubna 2020 – listopadu 2020. Cílem bylo zkompletovat přehled vhodné literatury o vztahu mezi násilím na ženách a momentální pandemií Covidu-19.

Tabulka č. 5, Násilí na ženách v pandemii Covidu-19: Přehled literatury a vyzvání ke společným strategiím pro řešení mimořádných zdravotních a sociálních situací

Violence against women in the COVID-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies		
Realizace	Respondenti	Výsledky
Duben 2020 – Listopad 2020	42 článků – např. AmJ Emerg Med. (článek), Forensic Science International Reports (zpráva), EClinical Medicine (komentář), ...	<ul style="list-style-type: none"> - nárůst poptávky po službách v době pandemie - vývoj aplikací pro oběti domácího násilí - potřeba pružného metodologického přístupu - nedostatečná připravenost států na krizové stavy - snížení počtu vykázaní ≠ úbytku násilných situací - nutnost vytvoření protokolu WHO na ochranu obětí DN v době pandemie - zvýšená intenzita již existujících případů DN, - dostupnost zařízení (budov, center) v nouzových stavech - osvědčení online komunikace

Zdroj: Violence against women in the COVID-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle health and social emergencies, 2020

Výzkum má mnoho podobných bodů jako výzkum Moree a Nyklové. Jedná se např. o nárůst poptávky po službách, které pomáhají lidem žijícím v domácím násilím, nutnost správného metodologického přístupu, nedostatečná připravenost států na vážné mimořádné

situace. Dále se v obou případech zvýšila intenzita již existujících případů domácího násilí nebo osvědčení online komunikace v karanténě. Existují však i body, které se lišily, např. nutnost zabezpečení dostupnosti center nebo nutnost vytvoření protokolu WHO na ochranu obětí domácího násilí v době pandemie.

13 EMPIRICKÁ ČÁST

Problematika domácího násilí (zejména násilí na ženách) přitahuje pozornost laické veřejnosti a současně svým charakterem a závažnými dopady mobilizuje výzkumníky i instituce, jejichž posláním je pomoc lidem v nouzi, aby se snažili včas zachytit první projevy násilí a účinně intervenovat, když už se násilí rozpoutalo. Jak už bylo naznačeno v teoreticko-přehledové části (10. kapitola) soustředili jsme se kromě analýzy průběhu domácího násilí na specifické situace, které vnesla do této problematiky pandemie Covidu-19.

13.1 Cíle práce

Cíle práce lze rozdělit do dvou částí. První část je věnována studiu a analýze hlavních trendů domácího násilí v podmínkách pandemie Covid-19 s oporou o dostupné literární zdroje. Druhou část představuje kvalitativní výzkumnou sondu do domácího násilí na ženách právě v období covidové pandemie.

13.1.1 Cíle první části

1. Shromáždit a prostudovat poznatky o domácím násilí na ženách v době covidové pandemie násilí. Jde o poznatky z výzkumných zpráv, časopiseckých článků i kvalifikačních prací.
2. Shrnout tyto poznatky do uceleného přehledu.

13.1.2 Cíle druhé části

3. Připravit kvalitativní výzkumnou sondu o domácím násilí na ženách, která by zjišťovala specifika domácího násilí týraných žen v době covidové pandemie.
4. Připravit soubor otázek, které by v rámci polostrukturovaného rozhovoru zjišťovaly zkušenosti týraných žen s domácím násilím před pandemií a během pandemie.
5. Ověřit funkčnost připravených otázek v předvýzkumu a provést potřebné úpravy.
6. Na souboru pěti žen realizovat kvalitativní výzkumnou sondu (včetně nahrávání celého rozhovoru).

7. Provést obsahovou analýzu životních zkušeností týraných žen v době před pandemií Covidu-19 a během ní.
8. Zformulovat hlavní poznatky, které výzkumná sonda přinesla.
- 9.

13.1.3 Dílčí cíle

Pro výzkumnou část byl vybrán kvalitativní přístup. Při tomto typu výzkumu nepotřebujeme velký soubor respondentů, můžeme proto prozkoumat případy jednotlivých respondentů dopodrobna a určit společné či rozdílné znaky mezi jednotlivými zkušenostmi. Zde jsou okruhy otázek, u které jsem chtěla u svých respondentek zjistit odpovědi.

1. **Zda pandemie Covidu – 19 situaci v rodinách žen zhoršila.**
2. **Zda u žen převládalo násilí fyzické a díky izolaci osob během pandemie by se na týrání žen zřejmě nepřišlo.**
3. **Zda zkoumané ženy mají dostatek znalosti o neziskových organizacích v ČR, které jim mohou pomoci.**

13.1.4 Výzkumné otázky

- Kolik Vám bylo let, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?
- Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)
- Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu? Tušíte proč se objevily?
- Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?
- Pokud ano, v čem se lišilo?
- Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?
- Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?
- Svěřila jste se někomu? (rodině, přátelům). Pokud ANO, kdo byl Vaší největší oporou?
- Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly jeho reakce?
- V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)
- Jak se na partnerský vztah díváte dnes, s odstupem času?
- Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).

- Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)

13.2 Charakteristika zkoumaného souboru žen

Výzkumné šetření proběhlo v měsících prosinec 2022 až únor 2023. Před vlastním výzkumem byly provedeny dva pilotní rozhovory. Definitivní rozhovory proběhly s celkem 5 respondentkami, které byly vybrány dle následujících kritérií:

- Respondentky souhlasily s výzkumným rozhovorem a s použitím získaných výsledků v bakalářské práci.
- Respondentky byly starší 18 let.
- Respondentky mají s násilím v rodině své zkušenosti.
- Domácí násilí u respondentek probíhalo déle než 1 rok a pokračovalo také během pandemie Covidu-19.
- Všechny respondentky mají dokončené vysokoškolské vzdělání.

Výběr respondentek byl záměrný a předcházela mu nejprve ústní dohoda, později písemná žádost o rozhovor. (příloha č.6, str.79) Oslovené ženy měly možnost se dobrovolně rozhodnout pro spolupráci na výzkumném šetření. Měly možnost rozhovor odmítnout. Rozhovor proběhl jednorázově, byl na ně vyhrazen dostatečný čas v rámci volného času respondentek. Tazatelka se snažila navodit příjemnou a klidnou atmosféru. Rozhovorům předcházela konverzace na jiná, neutrální témata. Tazatelka postupovala citlivě, aby získala důvěru těchto žen. Jména respondentek jsou z důvodu anonymity upravena a je použit pseudonym. (Tabulka č.2)

Tabulka č. 5. Základní údaje o výzkumném souboru

	Pseudonym	Věk	Rodinný stav	Počet dětí	Vzdělání	Zaměstnání
1	Petra	24	Svobodná	0	Vysokoškolské	Zdravotnictví
2	Jaromíra	30	Svobodná	2	Vysokoškolské	Školství
3	Dita	40	Rozvedená	4	Vysokoškolské	Úřednické
4	Lenka	45	Rozvedená	3	Vysokoškolské	Školství
5	Lily	50	Rozvedená	2	Vysokoškolské	Zdravotnictví

Zdroj: vlastní výzkum

13.3 Použité metody výzkumu

K získání dat jsem použila kvalitativní metodu, a to polostrukturovaný rozhovor. Kvalitativní postup jsem si vybrala proto, že mám raději přímý kontakt s lidmi, není to tak anonymní. Rozhovor navíc nabízí možnost doplnění dat a úpravy v průběhu sběru a analýzy. Jedná se o lepší způsob proniknutí do složité problematiky.

13.4 Realizace rozhovorů

Sběr potřebných údajů byl rozdělen celkem do tří fází. Realizace probíhala v období od prosince 2022 do února 2023. V první fázi proběhlo oslovení potenciaálních respondentek, zda by byly ochotné se účastnit výzkumného řešení.

Ve fázi druhé jim po slovním souhlasu byla zaslána žádost o provedení výzkumného řešení. Ta měla být řádně prostudována, ženy měly možnost již dopředu požádat o výzkumné otázky – tato možnost však zůstala nevyužitá.

V třetí fázi probíhaly samotné rozhovory. Délky jednotlivých rozhovorů se lišily, průměrný čas se pohyboval okolo 60 minut. S každou klientkou byl předem domluven termín našeho setkání, přibližný časový rozsah rozhovoru, počítat měly přibližně s 1-2 hodinami. Dále byly respondentky předem seznámeny s otázkami, bylo připomenuto že veškeré informace budou anonymní, rozhovory mohou být přerušeny na žádost ženy, nebo mohou být úplně ukončeny. Dále byla získáno svolení o natáčení rozhovoru na mobilní telefon, a to z důvodu autentičnosti a nutnosti doslovného přepsání rozhovoru. Všechny ženy s podmínkami souhlasily.

Při prvním seznámení s respondentkou se tazatelka snažila navodit příjemnou, přátelskou atmosféru. Před vlastním rozhovorem probíhalo navázání bližšího kontaktu, vzájemné důvěry rozhovorem na různá, náhodná témata, která ve vlastních rozhovorech zahrnuta nebyla. Respondentky si mohly samy vybrat, kde se rozhovory uskuteční, u 3 probíhaly v domácím prostředí, u 1 byla vybraným místem kancelář v práci po pracovní době a u poslední to byla rekreační chata respondentky. Rozhovory probíhaly nepřerušeně ve všech případech. Po skončení vlastních rozhovorů byl dán prostor k doplnění případných informací a konverzace pokračovala. Získané rozhovory byly doslovně přepsány a dále analyzovány.

13.5 Analýza rozhovorů

K analýze rozhovorů byla použita metoda tzv. otevřeného kódování. Tomu předcházelo doslovné přepsání rozhovorů z mobilního telefonu. Rozhovory byly postupně a opakovaně pročítány a pomocí výzkumných otázek byly rozděleny do několika kategorií.

„Nezačínáme teorií, která by se následovně ověřovala. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.“ (Strauss, Corbinová, s. 14)

13.6 Rozbor dat a výsledky výzkumu

Díky otevřenému kódování a následnému spojování do jednotlivých kategorií byly vybrány celkem 3 kategorie a 8 subkategorií. (Tabulka č. 3, str. 50)

Tabulka č. 6. Přehled kategorií a subkategorií

OBDOBÍ PŘED COVIDEM - 19			
Kategorie 1			POČÁTEK
	Subkategorie A		První setkání
	Subkategorie B		Začátek vztahu
	Subkategorie C		První známky násilí
OBDOBÍ BĚHEM COVIDU - 19			
Kategorie 2			ESKALACE SITUACE
	Subkategorie A		Karanténa
	Subkategorie B		Průběh násilí v karanténě
CO DÁLE?			
Kategorie 3			MOŽNOSTI POMOCI
	Subkategorie A		Neziskové organizace
	Subkategorie B		Rodina
	Subkategorie C		Lékařské služby
	Subkategorie D		Doporučení na závěr

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 7. Analýza rozhovorů

OBDOBÍ PŘED COVIDEM-19		
Kategorie 1		Počátek
Subkategorie A		První setkání
	Petra	„Poprvé jsme se setkali, když mi bylo asi 16-17 roků...“
	Jaromíra	„Známe se od 7 nebo 8 mi let, od základky...“
	Dita	„Bylo mi takových 15 roků, znali jsme se přes známé.“
	Lenka	„Setkali jsme se když mi bylo 18 let, na jedné akci, kde jsem byla s kamarádkou...“
	Lily	„Bylo mi asi 18 roků, v obou dvou případech.“ [...] „S partnerem jsem se seznámila v práci.“
ANALÝZA	První setkání bývá pro mnoho lidí osudovým. Zvláště pokud se později z partnera vyklube tyran. Někdy se uvádí, že oběť svého partnera zná již delší dobu, dost často celý život. Z mé analýzy vyplývá, že 4/5 respondentek se se svým partnerem potkaly až na prahu dospělosti nebo již dospělé (hranice 18 let). Jedna žena (Jaromíra) se se svým partnerem znala již delší dobu (od základní školy), měla proto více šancí a prostoru ho poznat víc. Dlouhodobé známosti však nemusí nutně znamenat dokonalé poznání partnera, jak se v případě Jaromíry ukazuje. Mnohdy jsou to až „vyhrocené“ situace, kdy se projeví plný charakter partnera.	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 8. Analýza rozhovorů

OBDOBÍ PŘED COVIDEM-19		
Kategorie 1		Počátek
Subkategorie B		Začátek vztahu
	Petra	„[...] chodit jsme spolu začali, když mě bylo nějakých 18.“ „Přítel byl veselý, milý a byl rád mezi lidmi. Bylo to fajn, líbil se mi.“
	Jaromíra	„On se mi za dva roky potom svěřil, že mě miluje. Já se ale necítila připravená...“, „Postupně jsem zjišťovala, že k němu taky něco cítím.“ [...] „Když mi bylo 24 tak jsme spolu začali chodit oficiálně.“
	Dita	„Tak na začátku je všechno hezké. Tím, že jsme se znali trošku déle, tak jsme toho o sobě hodně věděli. Znali jsme své zájmy.“ [...] „Bylo to pěkné a mi se to líbilo.“
	Lenka	„Hrozně mě uháněl, ale bylo to docela dobré, byl to můj první kluk, takže jsem byla ráda že mám pozornost. Ale zároveň musím říct, že jsme se k sobě nehodili a nijak zvlášť mě nepřitahoval. Ale byl hodný.“
	Lily	„S partnerem jsem se seznámila v práci.“ [...] „Já jsem ho skoro nenáviděla.“ [...] „Časem jsme se poznávali, pokecali spolu, někdy byla i nějaká ta oslava a sklenička a já jsem pomalu zjišťovala, že je s ním i legrace a že je mi s ním dobře. Tak se postupně moje původní nenávisť měnila v něco jiného. Pak jsme spolu začali chodit.“
ANALÝZA	V této kategorii se věnují začátku vážného vztahu žen. Je zajímavé, že 2 respondentky (Lenka a Lily) o partnera nejevily tak velký zájem, i přesto se rozhodly pro vztah. Lenka popisuje, že byla do vztahu jistým způsobem donucena. Partner ji lidově řečeno nadbíhal a projevoval o ni zájem, možná až moc. V případě Lily se dokonce ze začátku jednalo o nenávisť k jejímu budoucímu partnerovi. Zbylé 3 respondentky (Petra, Dita a Jaromíra) popisují začátek vztahu jako idylický a příjemný. Se svými partnery si rozuměly, do vztahu šly dobrovolně.	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 9. Analýza rozhovorů

OBDOBÍ PŘED COVIDEM-19		
Kategorie 1		Počátek
Subkategorie C		První známky násilí
	Petra	„Zpětně si vzpomínám, že to bylo už ze začátku. Občas mi zakázal jít ven s kamarádkami, měl problém, když jsme měli večírek v rámci práce. Byl taky docela žárlivý.“
	Jaromíra	„Hned první rok, co jsme byli manželé. [...] „Takhle se to několikrát opakovalo a postupně mlátil silněji a silněji. Nadával mi do kurev a děvek. Celý týden jsem pak na rukách a nohách měla modřiny.“
	Dita	„Bylo to asi po šesti letech, co jsme byli svoji.“ [...] „Později mě začal ponižovat a bylo jedno kde.“
	Lenka	„Žel bych řekla, že už krátce poté, co jsem se k němu přestěhovala. Byl žárlivý, chtěl se mnou všude chodit, pomalu se sral i do práce, chtěl mě vyzvedávat a tak.“
	Lily	„Hned na svatbě jsme se, už nevím kvůli čemu, hodně pohádali a tak to bylo téměř každý den a já každý den litovala, že jsem si ho vzala.“
ANALÝZA	<p>První známky násilí bývají dost často skryté a oběti je nemusí proto v čas rozeznat. Mnoho „normálních“ věcí se může časem zvrhnout do násilí, kterému již nebude úniku. Nejhorší je, že hodně obětí může počáteční známky považovat za pozornost.</p> <p>V případech mých respondentek začalo násilí probíhat již na začátku. Začátky vztahů přitom respondentky vnímaly jako pohodové – zde se ukazuje fenomén růžových brýlí. Jednalo se především o projevy žárlivosti, partneři měli zvyk své partnerky kontrolovat. Pouze Dita uvedla, že násilí začala vnímat až 6 rokem vztahu – až po nějaké době společného soužití. Lily uvedla, že problémy začaly již v den uzavření manželství – v tomto případě bylo podle mě prakticky jasné, že násilí bude postupně gradovat. Žádná z respondentek se v tuto dobu nepokusila o ukončení vztahu, příjemné prožitky v tuto dobu stále převažovaly nad těmi negativními.</p>	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 10. Analýza rozhovorů

OBDOBÍ BĚHEM COVIDU-19		
Kategorie 2		Eskalace situace
Subkategorie A		Karanténa
	Petra	„Před covidem jsme byly s přítelem vcelku šťastný pár.“ [...] „Přítel přišel o práci a nemohl sehnat novou. Byl z toho hodně špatný...“
	Jaromíra	„No jasně, byli jsme furt zavření spolu, takže přišla ponorka a začala jsem ho srát ještě víc. Sice už neměl důvod mě podezřívat z toho, že mu zahejbám...“
	Dita	„Dalo by se říct, že se trochu zhoršilo, ale už před karanténou jsme měli nakročeno, trvalo to dlouho.“
	Lenka	„Ano, výrazně.“ [...] „Bylo toho dost, byly jsme spolu doma, on i já jsme pracovali z domu“ [...]. „Nebo děcka neustále za něco tepal, co udělali zase špatně, že jsou líné a tak. Srovnával je s ostatními, jak jsou ostatní vychovaní, úspěšní.“
	Lily	„Když přišel Covid bylo to ještě horší. Manžel přestal dodržovat hygienu, nemyl se, nesprchoval, nepřevlékal se ani večer do pyžama...“ „Nakonec začal pít, hodně pít, stupňovalo se to tak, že začal tvrdý alkohol zapíjet pivem. Měla jsem zlost.“
ANALÝZA	Nucená karanténa dle mého názoru násilí v mnoha rodinách uspíšilo. Neustálý kontakt s partnerem není dobrý, každý člověk by měl mít právo na soukromí. Stálý nebo velmi častý kontakt se svým partnerem zažívaly i mé respondentky. Lenka a Lily uvedly, že nástup karantény zhoršil situaci razantně, Dita uvedla, že se situace zhoršila, ne však tak výrazně vzhledem k již dlouhotrvajícím problémům. V případě Petry došlo ke zhoršení situace vzhledem k tomu, že její partner přišel o zaměstnání a bylo těžké pro něj sehnat nové. Později na práci začal rezignovat úplně. Situace Jaromíry začala gradovat díky neustálému kontaktu s partnerem, který ji začal obviňovat z nevěry.	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 11. Analýza rozhovorů

OBDOBÍ BĚHEM COVIDU-19		
Kategorie 2		Eskalace situace
Subkategorie B		Průběh násilí v karanténě
	Petra	„Nebyla jsem doma třeba celý den, ale přítel musel trávit celé hodiny doma sám.“ [...] „Nejdřív byl takový podrážděný, často na mě zvýšil hlas, ale vždy se pak omluvil. Jeho chování se více a více stupňovalo, už nebyl podrážděný, ale býval často naštvaný. Často jsme se hádali kvůli maličkostem a on hádky začínal“ [...] „Přítel semnou přestal úplně komunikovat a našel si novou zábavu. Začal chodit za kamarádem, který bydlel o dvě patra výš našeho panelového domu a byl také nezaměstnaný. Býval tam často celý den nebo noc, a když se vracel zpět domů byl silně opilý. Vždy když přišel ve velmi opilém stavu byl na mě hnusný, křičel a začal být fyzický násilný. Často mě chytil silně za ruku nebo vlasy...“
	Jaromíra	„Mlátit mě přestal, o to víc začal citově vydírat, jak prej jsem na něho zlá a kdoví co všechno mu nedělám.“ [...] „Prostě začal více vydírat citově, mlácení omezil.“
	Dita	„To, že jsme museli být spolu pro mě bylo těžké...“ „Začal být ale více fyzicky agresivní. Argumenty většinou začínaly tak, že za mnou přišel, jednu mi vlepil a pak začal nadávat. Občas mě silně chytil za paže, cloumal se mnou, následovala série facek.“
	Lenka	„Co pak, mi dával také neustále něco za vinu, že není uklizeno, že jsem nestihla jít nakoupit, měla jsem výuku, takže jak jsem to měla dělat? No terorizoval nás hlavně psychicky. Korunu tomu nasadil ve chvíli, kdy jsem se dozvěděla z úplně opačné strany, že ho údajně podvádím. No a to není všechno, aby to dokázal, tak se mi naboural do sociálních sítí, aby zjistil co si s kým píšu nebo s kým si volám.“
	Lily	„Když jsem manžela upozorňovala, že by se měl chovat jako civilizovaný člověk, začal nadávat, že pořád něco na něm vidím, pořád se mi něco nelíbí, že ho buzeruji. Nakonec začal dělat naschvály. Pil čím dál tím víc, byl neustále v lihu, válel se po zemi, kálel a čůral mimo záchodovou mísu, ulevil si i na koberce, rozbíjel věci. Byla jsem zoufalá, nemohla jsem se na něho ani podívat, třásla jsem se, když otevřel dveře svého pokoje, bylo mi špatně a chtělo se mi zvracet, když jsem ho jenom uviděla, pořád se potácel, byl odporný.“
ANALÝZA	Partneři byli nuceni v karanténě zůstat spolu zavření v jednom bytě či domě. Situace postupně gradovaly. Petra a Dita uvedly nárůst fyzického násilí, partneři přitom konflikty vyvolávali, vinu však typicky svalovali na oběť. Lenka a Lily pozorovaly silný nárůst násilí psychického, fyzické násilí zde nedominovalo vůbec. Co je podle mě zajímavé je případ Jaromíry – tu partner od začátku týral hlavně fyzicky, v době	

společného soužití však přešel hlavně na násilí psychické. Zde je pro mne otázkou, proč k tomu došlo.
V případě Lily a Petry byl povzbuzovacím prostředkem alkohol, který začali partneři zneužívat ve velkém. Alkohol bývá v mnoha vztazích záminkou pro násilí. Partner, který alkohol požije ztrácí zábrany a odhodlá se i k tomu, co by za střízlivého stavu neudělal. Alkohol samotný však NENÍ PŘÍČINOU násilí, jak je často uváděno a velká část populace si to myslí.

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 12. Analýza rozhovorů

CO DÁLE?		
Kategorie 3		Možnosti pomoci
Subkategorie A		Neziskové organizace
	Petra	„Dostala jsem kontakt na organizaci ROSA, jejich služby jsem využila a stále využívám.“
	Jaromíra	„Vždycky nám sice o takových organizacích říkali, ale nikdy jsem si nemyslela, že se mi něco podobného stane, tak jsem se nezajímala.“
	Dita	„Ano znám. ROSA a Persefona a taky Bílý kruh bezpečí. Jejich služby jsem nevyužila...“
	Lenka	„Žádnou neznám.“
	Lily	„Žádné organizace neznám, kontakty nemám.“
ANALÝZA	<p>Analýzou vyplynulo, že 3 ženy (Lily, Jaromíra a Lenka) žádnou organizaci neznají a jejich služby nevyužily. 2 (Petra a Dita) organizace znají a byly je schopné je vyjmenovat, nicméně pouze 1 je aktivně využívá a je s jejich službami spokojená.</p> <p>Znalost organizací, které mohou podobným obětem pomoci, je nízká. Školy ani zaměstnání nepředávají dostatečné informace. Domácí násilí je problémem, který snižuje kvalitu života obětí a jejich blízkých, zůstává proto otázkou, proč se o organizacích nemluví více. Je pravda, že hodně obětí násilí nenahlásí, protože se bojí ponížení nebo si myslí, že jim nikdo nebude věřit. Neziskové organizace jsou však připravené svým klientům pomáhat maximálně a klienti se na ně mohou spolehnout.</p>	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 13. Analýza rozhovorů

CO DÁLE?		
Kategorie 3		Možnosti pomoci
Subkategorie B		Rodina a přátelé
	Petra	„Úplně poprvé jsem se svěřila až v bohužel velmi vyhocené situaci.“ [...] já si zabalila věci a odjela k mé kolegyni. To bylo úplně poprvé co jsem se někomu.“
	Jaromíra	„Ale jo, nakonec jsem ohledně toho volala mamince a pár mým kamarádkám z dětství jsem to taky řekla.“
	Dita	„Nejdelší dobu to věděla kamarádka...“ [...] „Později jsem to řekla svým rodičům, ti se k tomu postavili tak zvláštně, řekli, že to správné není, ale nedělali nic.“
	Lenka	„Ano řekla jsem to matce, nejlepší kamarádce a pak ještě jedné kámošce. A pak samozřejmě dcera.“
	Lily	„Měla jsem kamarádku a ta byla moje vrba...“
ANALÝZA	Možnost se svěřit jsou důležité. Každý míváme nějakého člověka, kterému se svěřujeme se svými problémy. Někdy nám stačí, aby nám daná osoba naslouchala, někdy potřebujeme pomoc. V případě mých respondentek docházelo ke svěřování až později, kdy, již bylo násilí v plném proudu. Nejčastějšími lidmi přitom byli kamarádky respondentek. Druhou skupinu tvořily matky respondentek. V případě Lenky to byla i dcera. Když se svěříme s takto závažnou situací, předpokládáme, že nám ostatní pomůžou, proto je otázkou proč v případě Dity tato pomoc ze strany rodičů nepřišla. Přitom by to měli být právě rodiče, kteří by jí měli nejvíce rozumět a snažit se o okamžitou pomoc. Dle mého názoru toto může narušit důvěru mezi dítětem (v tomto případě Ditou) a rodičem.	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 14. Analýza rozhovorů

CO DÁLE?		
Kategorie 3		Možnosti pomoci
Subkategorie C		Lékařské služby
	Petra	„Přiznávám, že jsem doktora příliš nenavštěvovala.“
	Jaromíra	„Přiznávám, že v době, co mě mlátil jsem se doktorům vyhýbala. Nechtěla jsem, aby to někdo věděl.“
	Dita	„Největší viditelnou známkou byly ty ruce, nějaká ta modřina se tam objevila [...] „Jednou si toho ale doktorka všimla, když mi šla měřit tlak. To byl také jeden z důvodů, proč jsem to začala řešit.“
	Lenka	„K doktorce moc nechodím, není to třeba. [...] „Neměla jsem žádné viditelné známky násilí.“
	Lily	„Byla jsem vynervovaná, takže jsem brala nějaké prášky. Nikdo si asi ničeho nevšiml nebo možná i jo, ale každý věděl, co to je za zvíře, co mám doma, to bylo všechno. Navíc mi přijde, že se to tenkrát tolik neřešilo.“
ANALÝZA	V době karantény bylo těžší se k doktorů dostat, většina z nich však své služby normálně provozovali, pouze v upraveném režimu. Petra, Jaromíra a Lenka uvedly, že se svým lékařům vyhýbaly – a to již vědomě jako Jaromíra, která nechtěla, aby se na něco přišlo nebo proto, že jejich služby nepotřebovaly, jako Petra a Lenka. Lily uvedla, že všichni podvědomě věděli, že to nemá s manželem jednoduché, nikdo však situaci neřešil – také proto, že to dříve nebylo tak probírané téma. V případě Dity byla situace jiná. K lékaři chodila a to ji možná zachránilo, když si lékařka všimla známek násilí (hematomy na pažích) a začala situaci řešit.	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č.15. Analýza rozhovorů

CO DÁLE?		
Kategorie 3		Možnosti pomoci
Subkategorie D		Doporučení na závěr
	Petra	„Bylo to děsné, nikdy více bych do toho nešla.“ „Pokud ale pozná, že je ve vztahu něco v nepořádku, tak radši odejít. Nestojí to za to, jsou to jenom problémy navíc.“
	Jaromíra	„Nedejte se.“ „Snažte se ho vyhodit ze svého života.“ „...zajděte, za někým, komu věříte, a vyzpovídejte se.“
	Dita	„Určitě ať odejde nebo ať dá aspoň někomu vědět, že není něco v pořádku. S někým se poradit.“ „Snažit se udělat všechno proto, aby mohla odejít. Je to těžké, v dnešní době Vám ani nemusí nikdo paradoxně věřit. Ale aspoň se o to pokusit, vždycky je nějaké východisko.“
	Lenka	„Určitě ať odejde, to je jasné.“
	Lily	„Radím všem ať už psychicky nebo fyzickým týraným, první nátlak nebo facka, berte nohy na ramena a utíkejte jak nejdál to jen jde! Hned, protože si na týrání zvyknete a stane se součástí vašeho života.“
ANALÝZA	Každá z respondentek na vztah vzpomíná samozřejmě negativně. Prakticky všechny uvádí, že v případě prvního náznaku by mělo dojít k separaci partnerů a k řešení situace. Navíc respondentky uvádí, že kdyby si prvních náznaků násilí všimly dříve, do vztahu by nešly vůbec. Jak již bylo řečeno, hodně obětí si počátek násilí začíná vybavovat až s odstupem času, když již může být pozdě. Existují lidé, kteří ze vztahu odejdou brzo a tím se zachrání. Velká část obětí ve vztazích však zůstává s nadějí, že se jejich partner změní nebo že se jednalo o pouhý výlev agresivity a že se situace uklidní. Toto ale prakticky nikdy nenastává a pokud dojde k extrémní gradaci situace, může to pro oběť znamenat někdy i smrt.	

Zdroj: vlastní výzkum

14 Diskuse

Jak již bylo zmíněno, domácí násilí je problémem dlouhodobým, který tu byl vždy. Myslím, že hodně lidí to tak vnímá, žel pouze málo lidí se problémem snaží řešit. Setkáváme se i s lidmi, kteří se problému záměrně vyhýbají, zlehčují ho a tváří se, že neexistuje.

Obecně se předpokládalo, že násilí, které se bude vyskytovat v karanténě, bude mít jiný charakter a dopad na osoby, které ho zažívají. Situace, která nastala, byla pro oběti vyloženě zlým snem, protože se svým tyranem musely trávit prakticky všechny čas.

Vycházím především z toho, co jsem zažívala při výběru vhodných respondentek. Oslovila jsem celkem 15 respondentek, z nichž se postupně vybralo pouze 5 žen, u všech násilí probíhalo delší dobu než jeden rok. Žel i u některých z nich jsem se dozvěděla, že téma záměrně bagatelizují, snaží se mu vyhýbat. Toto téma je složité a rozumím, že spousta žen o něm nechce mluvit a svěřovat se. Na druhou stranu právě takový postoj, může mást laickou veřejnost a vzbuzovat dojem, že jde jen o pár extrémních jedinců a celková situace v naší republice není nijak vážná.

Zde jsou okruhy otázek, na které jsem chtěla u svých respondentek zjistit odpovědi.

1. Zjistit, zda pandemie Covidu – 19 situaci v rodinách těchto žen zhoršila.

Analýza rozhovoru: Lenka a Lily uvedly, že jejich situace se s nástupem povinné karantény zhoršila až razantně. Chronické problémy ve vztahu Dity a jejího partnera byly společnou karanténou rovněž posilněny a situace začala gradovat. V případě Petry byl jeden z problémů ztráta zaměstnání jejího partnera. Jaromíra a Petra uvedly, že alkohol se stal v jejich případech posilňujícím prostředkem jejich partnerů, pod jeho vlivem byli agresivnější a násilí tak bylo silnější. Petra a Lily pracují ve zdravotnictví, které bylo koronavirem postiženo prakticky nejvíce, obě trávily v práci mnohem více času než před pandemií, i přesto násilí v jejich vztazích gradovalo.

Dílčí závěr: Výzkum prokázal, že v případě mých respondentek opravdu ke zhoršení již probíhajícího násilí došlo. Praktický neustálý kontakt s agresivním partnerem vztahy respondentek poznamenaly. Výzkum Nyklové a Moree a Násilí na ženách v pandemii Covidu-19: Přehled literatury a vyzvání ke společným strategiím pro řešení mimořádných zdravotních a sociálních situací uvádí podobnou věc – čili zvýšení intenzity již probíhajících případů domácího násilí. Naopak výzkum APICU (Asociace pracovníků intervenčních center v ČR) z roku 2020 změnu chování agresorů nepotvrdila – tudíž by násilí mělo zůstat obdobné jako před pandemií.

Závěr: pandemie Covidu – 19 situaci v rodinách zkoumaných žen výrazně zhoršila.

2. Zjistit, zda u žen převládalo násilí fyzické a díky izolaci osob během pandemie by se na týrání žen zřejmě nepřišlo.

Analýza rozhovoru: Respondentky uváděly, že již na začátku vztahů si všimaly prvních známek možného násilí. V tuto chvíli se jednalo především o násilí psychické – kontroly ze žárlivosti, vynucování pozornosti. U 2 respondentek (Petra a Dita) se začalo objevovat fyzické násilí (facky, tahání za vlasy, bití, ...), u 1 respondentky (Jaromíry) naopak došlo k útlumu násilí fyzického a došlo k přechodu na násilí psychické (vydírání, obviňování z nevěry, ...). U zbylých dvou respondentek (Lily a Lenka) k fyzickému násilí nedocházelo před ale ani během pandemie, zůstávalo a postupně se zvyšovalo násilí psychické.

Dílčí závěr: V tomto případě výzkum prokázal, že násilí bylo v mých rodinách během karantény především psychické. Převažovalo přitom vydírání, obviňování z různých věcí a kontrolování, zřejmě ze žárlivosti a z majetnického pocitu agresorů. Dle výzkumu Nyklové a Moree došlo během pandemie ke zvýšení psychologického nátlaku a to hlavně v souvislosti s manipulací dětí. Obecně se ale výzkumy nemohou příliš shodnout a je popisován nárůst jak fyzického, tak psychického násilí. V mém případě došlo k fyzickému týrání pouze u dvou respondentek, u zbytku převažovalo násilí psychické.

2. Závěr: ženy v období covidové pandemie zažívaly převážně násilí psychické a díky izolaci osob během pandemie by se na tento způsob týrání žen zřejmě nepřišlo.

3. Zjistit, zda zkoumané ženy mají dostatek znalosti o neziskových organizacích v ČR, které jim mohou pomoci.

Analýza rozhovoru: Z rozhovorů s mými respondentkami vyplývá, že 3 respondentky (Lily, Jaromíra a Lenka) žádnou organizaci pomáhající obětem domácího násilí neznají a ani se ji nesnažily aktivně vyhledat. Otázkou zůstává, proč tomu tak je. V případě Jaromíry jsme zjistili, že jim o organizacích bylo „něco“ říkáno, ona sama si však nemyslela, že by se jí to někdy hodilo, takže se tématu blíže nevěnovala. 2 ženy (Petra a Dita) nějakou organizaci znají (především organizaci ROSA), ale pouze Petra se rozhodla využít jejich služeb a je s nimi spokojená.

Dílčí závěr: Můj výzkum v tomto případě prokázal neznalost neziskových organizací V ČR, které obětem domácího násilí pomáhají a poskytují jim své služby. Ze všech výzkumů, které byly dříve popsány (Nyklová a Moree, APIC z roku 2020 a Násilí na ženách v pandemii Covidu-19: Přehled literatury a vyzvání ke společným strategiím pro řešení mimořádných zdravotních a sociálních situací) však vyplývá, že poptávka po službách těchto center během karantény vzrostla. Ve výzkumu APICU 2020 je dokonce zmíněno, že služby byly dle respondentů dostupné dobře a že jim pandemie neublížila. Nedostupnost služeb proto nehraje v tomto případě roli, což se konečně prokázalo u respondentky Petry, využívající služeb organizace ROSA.

Závěr: zkoumaný soubor žen nemá dostatek znalosti o neziskových organizacích v ČR, které jim mohou pomoci.

Závěr

Bakalářská práce byla rozdělena na dvě části – část teoretickou a výzkumnou (empirickou). V teoretické části jsem popsala domácí násilí, jeho druhy, znaky, byly popsány jednotlivé typy agresorů a jejich obětí a čtenáři byli seznámeni s neziskovými organizacemi, pomáhající osobám, které se s domácím násilím setkávají. Práce byla zaměřena hlavně na násilí probíhající na ženách, trochu více jsem se věnovala násilí vykonávaných na dětech a pouze okrajově jsem se v podkapitolách zabývala násilím na mužích, seniorech a zdravotně postižených lidech. Byly vysvětleny následky domácího násilí a syndromy, které mohou vzniknout během něho.

Primárním cílem výzkumné části mé bakalářské práce bylo zjistit, jak ovlivnila pandemie koronaviru již probíhající násilí v rodinách. Dále bylo zjišťováno, zda se oběti na někoho obrátily a jak moc využívaly služeb zmiňovaných neziskových organizací. K vytýčení cíle byly zpracovány a posléze použity výzkumné otázky. Ty byly vytvořeny na základě teoretické části, byly získávány z publikací, které s tématem souvisejí. Z výzkumného šetření vyplývá, že násilí v rodinách se během pandemie zhoršovalo. Izolace od zbytku světa byl přitom jeden z největších faktorů, který na ni podílel. Výzkumná sonda zjistila, že u zkoumaných žen v období covidové pandemie převládalo násilí fyzické. Díky izolaci osob během pandemie by se na týrání těchto žen zřejmě nepřišlo. Výzkum také konstatoval, že zkoumaný soubor žen nemá dostatek znalosti o neziskových organizacích v ČR, které jim mohou pomoci.

Na závěr své práce bych chtěla připomenout, že problém domácího násilí tu byl vždycky a zřejmě také vždycky bude. Žel i v dnešní době, kdy máme dost potřebných informací a je dostupná pomoc, se jedná o téma bagatelizované a zlehčované. Díky tomu se stále mnoho obětí bojí říct, že potřebují pomoc. Bojí se odmítnutí, výsměchu, že budou považovány za slabé a neschopné. Existují statistiky, ty však rozhodně nejsou 100 %, vzhledem k tomu, že hodně lidí nesdělí, že se s domácím násilím setkali. Oběti by si však měly uvědomit, že to že se dostaly do epicentra problému neznamena, že si ho zavinily samy. Bývají v tom nevinně a není to jejich chyba. Proto je důležité s násilím bojovat pomocí trestů, které by mohly případné agresory odradit.

Abstrakt

Autor:	Anna Asszonyi
Instituce:	Univerzita Karlova Lékařská fakulta v Hradci Králové Ústav nelékařských studií
Název práce:	Násilí na ženách v době pandemie Covid-19
Vedoucí práce:	prof. PhDr.Jiří Mareš, CSc.
Počet stran:	87
Počet příloh:	6
Rok obhajoby:	2023

Bakalářská práce, „Domácí násilí na ženách v době pandemie Covid-19“ se v teoretické části zabývá problematikou domácího násilí uvnitř rodin a možnostmi pomoci ženám, jeho obětím. Podává základní informace o domácím násilí, jeho formách a příčinách, dynamice i důsledcích a to nejen na ženách, ale také na dětech. Významnou částí se bakalářská práce zaměřuje na nutnost profesionálního přístupu a postupu zdravotnického lékařského i nelékařského personálu v procesu interdisciplinární spolupráce k obětem domácího násilí.

Ve výzkumné části se bakalářská práce snaží proniknout do problematiky domácího násilí z pohledu pěti žen různých ročníků, které si domácím násilím prošly a to i během karantény. Pomocí narativního interview, zaznamenává jejich životní osudy a zjišťuje způsoby, jakými se ony samy snaží svoji situaci řešit.

Klíčová slova: násilí na ženách, Covid – 19, syndrom, karanténa, násilí v rodině, agresor, oběť

Abstract

Name and surname of the author: Anna Asszonyi

Institution: Charles University
Faculty of Medicine in Hradec Králové
Department of non-medical studies

Title: Violence against women in Covid-19 pandemic

Supervisor: prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc.

Number of pages: 87

Year of defense: 2023

The bachelor thesis, "Domestic violence against women in the time of the Covid-19 pandemic", deals in the theoretical part with the issue of domestic violence within families and the possibilities of helping women, its victims. It provides basic information on domestic violence, its forms and causes, dynamics and consequences, not only on women but also on children. A significant part of the bachelor thesis focuses on the necessity of professional approach and procedure of medical and non-medical personnel in the process of interdisciplinary cooperation towards victims of domestic violence.

In the research part, the bachelor's thesis tries to delve into the issue of domestic violence from the perspective of five women of different ages who have experienced domestic violence, including during quarantine. Using narrative interviews, it records their life stories and maps the ways in which they themselves try to resolve their situation.

Keywords: violence against women, Covid – 19, syndrom, quarantine, domestic abuse, aggressor, victim

Seznam příloh

Příloha č.1 – Interview s respondentkou A

Příloha č.2 - Interview s respondentkou B

Příloha č.3 - Interview s respondentkou C

Příloha č.4 - Interview s respondentkou D

Příloha č.5 - Interview s respondentkou E

Příloha č.6 – Žádost o provedení výzkumného řízení

Příloha č.1

PETRA, 24let, pracuje ve zdravotnictví, bezdětná, svobodná, celkem 5 let vztahu

1.) Kolik Vám bylo, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?

„Poprvé jsme se setkali, když mi bylo asi 16-17 roků a chodit jsme spolu začali, když mě bylo nějakých 18.“

2.) Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)

„Přítel byl veselý, milý a byl rád mezi lidmi. Bylo to fajn, líbil se mi. Zahrnoval mě dárkama, pozorností, chodili jsme spolu do kina a pomáhal mi se školou. Takový ten hezký vztah, který si každý přeje. Jeho rodiče byli taky fajn. Nic nenasvědčovalo tomu, že to je násilník“

3.) Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu? Tušíte proč se objevily?

„Zpětně si vzpomínám, že to bylo už ze začátku. Občas mi zakázal jít ven s kamarádkami, měl problém, když jsme měli večírek v rámci práce. Byl taky docela žárlivý. Tehdy jsem si to neuvědomovala. No a pak v covidu se to rozjelo naplno.“

4.) Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?

„Před covidem jsme byly s přítelem vcelku šťastný pár. Když přišli restriktce, mě se to v práci moc nedotklo. Jsem zdravotní sestra, takže práci mám jistou vždycky. Ale i tak, museli jsme nosit respirátory a ochranné pomůcky, ale pořád jsem měla práci jistou a ještě příplatky. Za to přítel to mě vše na hraně, nejdřív zkoušeli prodávat přes okénko. Pracoval jako čistič v jednom menším podniku. Potom vypomáhal v kuchyni, ale poté museli zavřít nadobro. Přítel přišel o práci a nemohl sehnat novou. Byl z toho hodně špatný, ale díky mému vysokému platu, plus peníze navíc jsme vše zatím finančně zvládali. Ale přítel to psychicky špatně nesl.“

5.) Pokud ano, v čem se lišilo?

„No právě proto, že přítel ztratil práci, tak to šlo do kytek. Já měla hodně 12- hodinových služeb a služby navíc za kolegyně, které byly nemocné nebo měli nemocné děti. Nebyla jsem doma třeba celý den, ale přítel musel trávit celé hodiny doma sám. Práce byla náročná, ale pořád jsem to zvládala, zato přítel začal být více v depresích. A začal se měnit. Nejdřív byl takový podrážděný, často na mě zvýšil hlas, ale vždy se pak omluvil. Jeho chování se více a více stupňovalo, už nebyl podrážděný, ale býval často našťvaný. Často jsme se hádali kvůli maličkostem a on hádky začínal. Já jsem se s ním ani hádat nechtěla byla jsem unavená z celodenní nebo noční směny. Začala jsem mu omlouvat často s pláčem. Víc, než z práce jsem byla nešťastná ze svého přítele. Pokračovala to asi dva měsíce a pak se to otočilo. Přítel semnou přestal úplně komunikovat a našel si novou zábavu. Začal chodit za kamarádem, který bydlel o dvě patra výš našeho panelového domu a byl také nezaměstnaný. Býval tam často celý den nebo noc, a když se vracel zpět domů byl silně opilý. Vždy když přišel ve velmi opilém stavu byl na mě hnusný, křičel a začal být fyzický násilný. Často mě chytal silně za ruku nebo vlasy, když sem ním nechtěla mluvit nebo odejít z místnosti. Z toho, jak se můj přítel chová a jak se změnil z veselého hodné člověka, jsem byla hodně smutná. Často jsem brečela a nevěděla, jak mu pomoci. Ale snažila jsem se pořád působit, že je vše v pořádku, aby si toho v práci nikdo

nevšiml. Pamatuji přesně ten den, kdyby mě poprvé uštkl. Měla jsem den volna, a tak jsem si chtěla trochu odpočinout. Když přítel přišel pozdě odpoledne dožadovat sexu, který jsem spolu neměli už dlouho. Byl velmi hlasitý a byl z něj cítit alkohol. Nechtěla jsem s ním nic mít, ale on naléhal a povalil mě na pohovku. Držel mě silně za ruce a snažil se mě líbat. Snažila jsem se dostat pryč z jeho sevření. Naštval se a udeřil mě. Chytila jsem obrovskou facku. Pak na mě křičel všechna možná sprostá slova a odešel. Měla jsem červenou celou tvář a bolela mě hlava. Zbytek dne jsme probřečela. Od toho to okamžiku začal být přítel více násilný.

6.) Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?

„Děti nemáme, neuvažovali jsme o nich.“

7.) Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?

-

8.) Svěřila jste se někomu? (rodina, přátelé, ...) Pokud ANO, kdo byl Vaší největší oporou?

„Úplně poprvé jsem se svěřila až v bohužel velmi vyhrocené situaci. Vařila jsem oběd či co, přítel přišel, samozřejmě vypitý a řekl ať s ním jdu do ložnice. Řekla jsem mu, že to musím dovařit, že tam přijdu za chvíli, ale on se naštval a křičel ať jdu hned. Nevím kde se to ve mně vzalo, ale najednou jsem cítila hrozný vztek za všechno, co jsem prožívala. Vyrazila jsem proti němu a křičela ať jde pryč, ať vypadne, ať mě už nechá být. On se rozzuřil vytáhl na mě ze šuplíku nůž. Já se hrozně lekla utíkal jsem do ložnice a zamkla se. On se snažil dostat do pokoje, křičel kopal do dveří bouchal. Brčela a bála jsem se tak už jsem byla v koncích. Vytáhla jsem telefon a zavolala policii. Pamatuji si, že ho odvezli, já si zabalila věci a odjela k mé kolegyni. To bylo úplně poprvé co jsem se někomu.“

9.) Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly reakce?

„Přiznávám, že jsem doktora příliš nenavštěvovala. Možná taky kvůli té pandemii, možná kvůli tomu, že jsem prostě neměla čas. Kolegyně v práci si všimly nějakých těch modřin, ale já jsem to svalovala na to, že jsem nešikovná a že mi praskají žíly. Myslím, že mi nevěřily, ale neřikaly nic. No a třeba u zubaře ukazujete jen zuby, takže tam asi nebylo podezření žádné.“

10.) V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)

„Dostala jsem kontakt na organizaci ROSA, jejich služby jsem využila a stále využívám. Pomohlo mi to. Víím, že v tom nejsem sama“

11.) Jak se na vztah díváte dnes, s odstupem času?

„Bylo to děsné, nikdy více bych do toho nešla. Ani nyní se do žádného vztahu nehrnu, soustředím se na práci. Asi tak...“

12.) Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).

„Problémem je, že se to nemusí poznat. U mě to taky přišlo relativně pomalu a já jsem si to ani neuvědomila. Člověk je zamilovaný a na tom druhém vidí jen to hezké. Nadměrnou pozornost nebo žárlivost může vnímat jako lásku. Pokud ale pozná, že je ve vztahu něco v nepořádku, tak radši odejít. Nestojí to za to, jsou to jenom problémy navíc. Navíc se to dá řešit, ale pouze když se to ví. Jinak to je dost těžké.“

13.) Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)

„U dlouhodobého vztahu je problém ještě větší. Pokud je na to rodina zvyklá, to je strašný výraz pro něco takového, tak je těžké to nějak řešit. Když jsme se třeba sešli v té ROSE, tak tam ty ženské říkaly, že prostě vyply, nechaly si vynadat a pak šly zase dále. Samozřejmě je to zraňovalo, ale nemohly nic dělat. Hodně často neměly prostředky, jak z toho ven, byly na manželovi závislé. Já si to neumím představit. U mě to trvalo asi rok a půl a byla jsem úplně vyšťavená. No řekla bych taky ať manžela opustí, ale je ho těžké.“

Příloha č.2

JAROMÍRA, 30let, pracuje ve školství, 2 děti (6 a 3 roky), svobodná, děti s bývalým partnerem, celkem 6 let vztahu

1.) Kolik Vám bylo, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?

„Známe se od 7 nebo 8 mi let, od základky. Když mi bylo 24 tak jsme spolu začali chodit oficiálně.“

2.) Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)

„No tak znali jsme se už od základky, takže tak od těch 7-8 let. On chodil o třídu výš a já jsem si ho ze začátku nijak nevšímalá, jo, v té době jsem o žádný vztah nestála. Ale později na sebe začal upozorňovat, jakože se se mnou snažil bavit, zdravil mě na chodbách a párkrát na mě počkal po škole a takhle. Bylo to trochu divný, že jo, když se na vás najednou nějaký chlápek z vyšší třídy takhle nalepí, tak si myslíte všechno možný, no ale po čase už jsme se začali normálně bavit, jo, no a víceméně jsme se spřátelili. Po skončení základky jsme šli na oba na stejný gympl a přátelství pokračovalo. On se mi za dva roky potom svěřil, že mě miluje. Já se ale necítila připravená, takže šel do „friendzonu“. Pak jsme odmaturovali a já jsem šla dál na výšku. Pořád jsme se bavili a on to pořád zkoušel. Postupně jsem zjišťovala, že k němu taky něco cítím. No a už jsem tolik proti našemu vztahu nebyla, a tak jsme spolu začali chodit. Později jsme si zařídili i bydlení a začali jsme žít spolu. Brzo se nám narodilo první dítě, pak druhé. Až moc pozdě jsem si uvědomila, jakéj čurák to vlastně je.“

3.) Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu?

„Hned první rok, co jsme byli manželé. V mnoha konverzacích do mě začal rejt, že prý proč se vracím tak pozdě z práce, že jestli mu nezahejbám. Chápete to, známe se tak dlouho a najednou mě začne z něčeho takovýho podezřívát! Tak jasně, že jsem se bránila, ale zatímco já jsem se bránila slovy, on mě začal napadat fackama. Jasně že mě tím ten kokot naštvál, ale vždycky se z toho nějak dokázal vyřvat s tím, že to je moje chyba. Takhle se to několikrát opakovalo a postupně mlátil silněji a silněji. Nadával mi do kurev a děvek. Celý týdný jsem pak na rukách a nohách měla modřiny.“

4.) Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?

„No jasně, byli jsme furt zavření spolu, takže přišla ponorka a začala jsem ho srát ještě víc. Sice už neměl důvod mě podezřívát z toho, že mu zahejbám, online nikoho nesbalím, že jo.“

Mlátit mě přestal, o to víc začal citově vydírat, jak prej jsem na něho zlá a kdoví co všechno mu nedělám. Velký problém nastal s očkováním pro naše děti. On byl zásadně pro, já proti, takže východisko nebylo v podstatě žádné. Několikrát jsme se kvůli tomu pohádali a naneštěstí i před dětmi. On tvrdil, že je to něco důležitého a že je to pro dobro našich dětí a další píčoviny. Vždyť ale ta vakcína byla vymyšlená narychlo, udělaná v podstatě na koleně, jak by mohl zdravě smýšlející člověk něčemu takovému věřit?! No chápete mě snad...?“

5.) *Pokud ano, v čem se lišilo?*

„Asi jsem to řekla už předtím. Prostě začal více vydírat citově, mlácení omezil.“

6.) *Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?*

„Asi byl rád, děti chtěl vždycky. Nic jim nedělal, nemlátil je, ale samozřejmě jim občas vyhuboval. Ale asi byl vcelku rád, že je otcem.“

7.) *Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?*

„Nevím jistě. Doufám, že chápou, že to, co je mezi mnou a jejich tátou oni nezavinili, a že je to jenom mezi náma, několikrát jsme jim to oba říkali. Jo, chápu, že jsme jim asi nepředali zrovna ukázkový příklad toho, jak by to ve vztahu mělo vypadat, ale věřím, že to sami chápou a nedělaj si z toho těžkou hlavu.“

8.) *Svěřila jste se někomu? (rodina, přátelé, ...)*

„Zprvu ne, bála jsem se, co by mi mohl udělat. Ale jo, nakonec jsem ohledně toho volala mamince a pár mým kamarádkám z dětství jsem to taky řekla. A jo, ulevilo se mi, že už nejsem jediná, co ví, co je ten hajzl zač.“

9.) *Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly reakce?*

„Přiznávám, že v době, co mě mlátil jsem se doktorům vyhýbala. Nechtěla jsem, aby to někdo věděl. To, co nezakrylo oblečení, jsem zakrývala voděodolným make-upem, aby to nešlo vidět.“

10.) *V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)*

„Ne. Vždycky nám sice o takových organizacích říkali, ale nikdy jsem si nemyslela, že se mi něco podobného stane, tak jsem se nezajímala. Doufala jsem, že to nebudu potřebovat.“

11.) *Jak se na vztah díváte dnes, s odstupem času?*

„Kdybych už ze začátku věděla, co mě jednou čeká, nevím, jestli bych mu kejvla. Jasně že jsme si spolu užili svoje, ale dokud člověka nepoznáte, tak nevíte, jakej je, a v tomhle případě to byl prostě omezenej kretén.“

12.) *Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).*

„Nedejte se. V moment, kdy on pozná, že se ho bojíte, začne si s váma dělat, co chce, takže se nedejte, řvěte, dupejte, braňte se zuby nehty a nenechte ho, aby se vám dostal do hlavy. Snažte se ho vyhodit ze svého života. On vám nemá co vyčítat, on je ten, co vás napadl, tak je taky hergot ten, co za to může, ne, sakra?! Ta chyba není u vás, ale u něj.“

13.) Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)

„Nevím, tak aby se nebála to komukoliv říct. Vím, jak je to těžké, ale věřte mi, jen se vám uleví. Kdoví jak byste skončila, kdybyste si to nechala líbit o trochu dýl, to radši za někým zajděte, za někým, komu věříte, a vyzpovídejte se.“

Příloha č.3

DITA, 40let, pracuje v bance, 4 děti (15, 14, 10 a 6 let), rozvedená, vdaná celkem 19 let

1.) Kolik Vám bylo, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?

„Bylo mi takových 15 roků, znali jsme se přes známé. Když jsme spolu začali chodit bylo mi 19 let.“

2.) Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)

„Tak na začátku je všechno hezké. Tím, že jsme se znali trochu déle, tak jsme toho o sobě hodně věděli. Znali jsme své zájmy. Já jsem chodila na tenis, on zase na fotbal. Občas jsme si zašli do restaurace, hned první rok, co jsme byli spolu jsme jeli na dovolenou na Šumavu. Bylo to pěkné a mi se to líbilo. Když mi bylo 21 tak jsme se vzali, bylo trochu na popud mých rodičů, ale nám to nevadilo. Bydleli jsme v malém bytě, jezdili jsme na chatu jeho rodičů. Po čtyřech letech se mi narodil syn, za rok pak dcera. Postupně jsem ale začala cítit, že to není ve vztahu ono. Manžel pracoval jako architekt, domů se vracel unavený a podrážděný. Postupně více a více...myslím, že to bylo tou prací, neměli moc dobrý kolektiv, co vím.“

3.) Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu? Tušíte proč se objevily?

„Bylo to asi po šesti letech, co jsme byli svoji. V té době jsme měli dvě děti, já byla na mateřské, takže většinu věcí zajišťoval on. Nelíbilo se mu to, dost mi nadával. Že jsem neschopná a tak. Že děti nejsou výmluva. Později mě začal ponižovat a bylo jedno kde. Šli jsme třeba do obchodu a on tam cosi začal, už pořádně ani nevím co. Všude o mě něco rozhlašoval, nejen svým, ale i mým kamarádům, bylo mi z toho fyzicky špatně a měla jsem chuť chodit kanálama. Doma se to taky zhoršovalo, přišel domů a vždycky si něco našel. Stačilo, aby bylo „špatně“ pověšené prádlo a bylo zle. Alkohol nepil, ale i tak to bylo k zbláznění. Já to ale tolerovala. Když padla první facka, tak jsem byla tak vyděšená, že jsem úplně ztuhla a nebyla jsem schopná ničeho.“

4.) Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?

„Dalo by se říct, že se trochu zhoršilo, ale už před karanténou jsme měli nakročeno, trvalo to dlouho.“

5.) *Pokud ano, v čem se lišilo?*

„To, že jsme museli být spolu pro mě bylo těžké, protože jsem nadávky slýchala i ráno a přes dopoledne. Předtím to bylo pouze odpoledne nebo večer. Začal být ale více fyzicky agresivní. Argumenty většinou začínaly tak, že za mnou přišel, jednu mi vlepil a pak začal nadávat. Občas mě silně chytil za paže, cloumal se mnou, následovala série facek. Vždycky se potom uklidnil. Další den se to ale opakovalo, záminka byla vždycky. Občas se stalo, že byli i dva dny klid.“

6.) *Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?*

„Dalo by se říct, že z prvních dvou byl spokojený, ti druhí dva mu byli spíš na obtíž. Nebo aspoň jsem to tak vnímala...“

7.) *Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?*

„Samozřejmě, že se jich to dotklo. Manžela se bály, nevěděly, co od něj čekat. Kolikrát se mě ptaly, proč mi táta nadává. Ale nikdy se mě nezastaly přímo v aktu, to ale chápu. Když ho viděly, jak mi dává ty facky, tak se zavřely v pokoji a počkaly až to přejde. Na jeho obranu, ale musím říct, že jim nikdy moc nenadával, nebil je a zlost si vybíjel na mě.“

8.) *Svěřila jste se někomu? (rodina, přátelé, ...) Pokud ANO, kdo byl Vaší největší oporou?*

„Nejdelší dobu to věděla kamarádka, měla doma podobnou zrudu, takže to chápala. Vždycky jsem si u ní ulevila. Radila mi, abych to skončila, ale já jsem nechtěla, měla jsem muže ráda. Později jsem to řekla svým rodičům, ti se k tomu postavili tak zvláště, řekli, že to správné není, ale nedělali nic. Prý abych to kvůli dětem vydržela. Korunu tomu nasadili, když mi otec řekl, že každý chlap své ženě občas vynadá, že to je normální...no nevím. To mě ranilo.“

9.) *Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly reakce?*

„Největší viditelnou známkou byly ty ruce, nějaká ta modřina se tam objevila. Samozřejmě jsem nechtěla, aby se to vědělo, takže jsem nosila dlouhý rukáv. Občas i v létě. Jednou si toho ale doktorka všimla, když mi šla měřit tlak. To byl také jeden z důvodů, proč jsem to začala řešit. Jsem jí za to vděčná, jinak bych asi v tom manželství byla pořád. No, po několika otázkách jí to bylo všechno jasné. Žel jsem nebyla jediná pacientka s tímhle problémem. Řekla mi ať to začnu okamžitě řešit, že to půjde jenom k horšímu. Zároveň mi dala kontakty na některé organizace a poradila co a jak. Pak jsem nějakou dobu bydlela i s dětmi u kamaráda, pak u rodičů.“

10.) *V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)*

„Ano znám. ROSA a Persefona a taky Bílý kruh bezpečí. Jejich služby jsem nevyužila, nakonec jsem to nepotřebovala.“

11.) *Jak se na vztah díváte dnes, s odstupem času?*

„Nevím, jak jsem to mohla vydržet. Měla jsem manželku ráda, takže jsem mu to odpouštěla. Pořád a dokola... Teďka jsem už chytřejší, doufám, že se mi to už nikdy nestane.“

12.) Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).

„Určitě ať odejde nebo ať dá aspoň někomu vědět, že není něco v pořádku. S někým se poradit. Holky občas nejsou schopné říct, co je v pořádku a co je už za hranou. Já to taky nedokázala.“

13.) Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)

„Tak jako já? Snažit se udělat všechno proto, aby mohla odejít. Je to těžké, v dnešní době Vám ani nemusí nikdo paradoxně věřit. Ale aspoň se o to pokusit, vždycky je nějaké východisko.“

Příloha č.4

LENKA, 45let, pracuje ve školství, 3 děti (20, 18 a 14 let), rozvedená, vdaná byla 4 roky, s přítelem žila dlouhodobě od svých 20 let

1.) Kolik Vám bylo, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?

„Setkali jsme se, když mi bylo 18 let, na jedné akci, kde jsem byla s kamarádkou a chodit jsme spolu začali, když mi bylo 19 let.“

2.) Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)

„Hrozně mě uháněl, ale bylo to docela dobré, byl to můj první kluk, takže jsem byla ráda že mám pozornost. Ale zároveň musím říct, že jsme se k sobě nehodili a nijak zvlášť mě nepřitahoval. Ale byl hodný. Největší důvod, proč jsem s ním začala žít, bylo to, že jsem chtěla vypadnout z domu. Jinak bych s ním asi nešla... Zpětně si říkám, že on byl vždycky žárlivý, majetnický a má rád tradiční hodnoty. Podle něj ženská patří jen do kuchyně a má rodit děcka. Ale tehdy jsem to přikládala jeho výchově, vyrůstal v dost konzervativní rodině“

3.) Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu? Tušíte proč se objevily?

„Žel bych řekla, že už krátce poté, co jsem se k němu přestěhovala. Byl žárlivý, chtěl se mnou všude chodit, pomalu se sral i do práce, chtěl mě vyzvedávat a tak. Štvalo mě to, ale tehdy jsem byla dost stydlivá a bála jsem se cokoliv říct, takže jsem to trpěla. V roce 2018 jsme se vzali, byla to chyba, ale co už.“

4.) Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?

„Ano, výrazně.“

5.) Pokud ano, v čem se lišilo?

„Bylo toho dost, byly jsme spolu doma, on i já jsme pracovali z domu. Stačilo, abych se třeba bavila s dcerou o něčem a on nám instantně odpovídal. Nebo děcka neustále za něco tepal, co udělali zase špatně, že jsou líní a tak. Srovnával je s ostatními, jak jsou ostatní vychovaní, úspěšní. A tom musím říct, že moje děti jsou vychované dokonale, jsou velice skromné a jejich otec si neuvědomuje, jaké jsou ostatní děcka. Co pak, mi dával také

neustále něco za vinu, že není uklizeno, že jsem nestihla jít nakoupit, měla jsem výuku, takže jak jsem to měla dělat? No terorizoval nás hlavně psychicky. Korunu tomu nasadil ve chvíli, kdy jsem se dozvěděla z úplně opačné strany, že ho údajně podvádím. No a to není všechno, aby to dokázal, tak se mi naboural do sociálních sítí, aby zjistil co si s kým píšu nebo s kým si volám. Pak si to „ospravedlnil“ slovy „zoufalí lidé dělají zoufalé činy“. Nemyslela jsem si, že je až taková magor. To už bylo na mě až až. Bylo toho ještě více, ale to bychom tady seděly ještě za rok.

6.) *Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?*

„Myslím, že jak se narodily, tak byl rád. Postupně ale jak vyrůstaly jim začal neustále za něco nadávat. Nejprve dceři, pak jak se narodil syn, tak jemu. Jediný, kdo byl v pohodě byla nejmladší dcera – tatínkova holčička. Stačilo, aby si třeba hráli jako normální děti, pobíhaly, mluvily hlouposti a bylo zle. Kvůli tomu neměly moje děti skoro žádné pořádné dětství, byly nucené rychle vyrůst. Neustále je s někým srovnával, jak jsem už říkala. Když s nimi dělal úkoly, tak to vždycky skončilo s pláčem. Navíc nemůžou mít vlastní názor, respektive teda ano, ale musí být stejný jako má on. Jinak to je špatně a nastává dlouhá přednáška, manžel se rád poslouchá. Nikdy nejde přímo k věci, vždycky je tam ta omáčka navíc.“

7.) *Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?*

„Myslím, že nejhůře to odnesla paradoxně nejstarší dcera. Je silná, ale dost citlivá a nedává najevo emoce. Nikdy nevím, co se jí zrovna honí hlavou. Nechce se se svým otcem vídat, stačí, aby jí napsal zprávu, nebo tak něco a je zle. Svěřuji se jí, takže ví prakticky všechno. Kvůli otci začala trpět úzkostmi, má extrémně nízké sebevědomí, nevěří si a začíná mi blbnout. Začala kouřit, pít alkohol a také vím, že má problém se sebepoškozováním... Nevím, co mám dělat. Syn se bývalého manžela neustále zastává, chodí s ním do posilovny a tak. To samozřejmě není špatně, já mu nebráním, ale jde chci, aby měl vlastní rozum. Ale jinak mu do hlavy moc nevidím. Druhá dcera je docela raz, nemaže se s ním, ale jde vidět, že ji to trápí. Obecně bych řekla, že se děti vlastního otce bojí, nejsou schopné mu říct vlastní názory. Bojím se o ně.“

8.) *Svěřila jste se někomu? (rodina, přátelé, ...) Pokud ANO, kdo byl Vaší největší oporou?*

„Ano řekla jsem to matce, nejlepší kamarádce a pak ještě jedné kámošce. A pak samozřejmě dcera. Tyhle čtyři kočky jsou pro mě největší oporou.“

9.) *Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly reakce?*

„K doktorce moc nechodím, není to třeba. A čeho by si asi všimla? Neměla jsem žádné viditelné známky násilí.“

10.) *V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)*

„Žádnou neznám.“

11.) *Jak se na vztah díváte dnes, s odstupem času?*

„Byla jsem blbá, že jsem s ním tenkrát šla bydlet. Lituju toho, ale už to nevrátím. Je mi to líto také ze strany dětí. Kdybych věděla, že to tak skončí, tak do toho nejdu a radši budu sama.“

12.) Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).

„Určitě ať odejde, to je jasné.“

13.) Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)

„Přijde mi, že v tomto případě moc možností není. Pokud na to jsou všichni zvyklí a nějakým způsobem to „funguje“ tak je těžké s tím něco udělat. Hlavně by se pak rojily otázky, „proč už tak ženská neodešla dříve, vždyť to nemohlo být tak špatné, když s ním zůstává? Víte, jak to je, ženská může vždycky za všechno a je jedno, že je obětí.“

Příloha č.5

LILY, 50let, pracuje ve zdravotnictví, 2 děti (29 a 21 let), rozvedená, vdaná celkem 31 let

1.) Kolik Vám bylo, když jste se s partnerem setkali, začali jste spolu chodit?

„Bylo mi asi 18 roků, v obou dvou případech.“

2.) Popište mi prosím počátek vztahu s partnerem (jaký byl, jak se postupně měnilo jeho chování?)

„S partnerem jsem se seznámila v práci. Nastoupila jsem do podniku, ve kterém on už byl zaměstnán. Pracovala jsem, bohužel, v průchozí kanceláři, kterou on x-krát denně procházel. Lezl mi strašně na nervy, protože potřeboval sluhu, který by zavíral dveře místo něj, prosby nefungovaly. Já jsem ho skoro nenáviděla. Jak jsem postupem času zjišťovala nebyl vůbec oblíbený a kolegové ho moc nemuseli. Časem jsme se poznávali, pokecali spolu, někdy byla i nějaká ta oslava a sklenička a já jsem pomalu zjišťovala, že je s ním i legrace a že je mi s ním dobře. Tak se postupně moje původní nenávist měnila v něco jiného. Pak jsme spolu začali chodit. A stalo se, že jsem otěhotněla. To mi bylo 21. A byla svatba. Tušila jsem ale, že je to rozmazlený jedináček, ale jeho rodiče mě přijali velmi hezky. A hlavně kvůli nim jsem na radnici řekla "ano". To jsem ještě nevěděla, že to byl největší omyl v mém životě a že toho budu hodně litovat. Moje maminka mě prosila ať si ho neberu, že je studený jak psí čumák. Ona to poznala a já ji neposlechla!!!

3.) Vzpomenete si, kdy se objevily první náznaky násilí a jakou měly podobu? Tušíte proč se objevily?

„Hned na svatbě jsme se, už nevím kvůli čemu, hodně pohádali a tak to bylo téměř každý den a já každý den litovala, že jsem si ho vzala. Hádali jsme se pořád kvůli prkotinám, on se nedokázal přizpůsobit novému životu a choval se tak jako by se ho manželství vůbec netýkalo. Pár měsíců po svatbě jsem šla na mateřskou, narodila se dcerka. Byl to fofr, nákupy, vaření, plínky (ještě nebyly ani automatické pračky), praní, žehlení, šťávičky se mačkaly z živé zeleniny, úkoly do školy, psaní, počty a to všechno sama. Večer jsem doslova padala na hubu. Manžel přišel z práce, najedl se, vzal noviny a pivo, zavřel se do pokoje a chtěl mít klid, protože on přece 8 hodin pracoval a já seděla doma a dloubala se jednou rukou v nose a druhou v prdeli. A večer požadoval teplou večeři. Když jsem řekla, že už jsem za celý den unavená, tak mě proplesknul abych prý měla proč brečet a stěžovat si. A tak to šlo denně 2 roky. Pak jsem nastoupila do zaměstnání a bylo hůř, protože vše, co jsem dělala dosud, jsem musela udělat při zaměstnání a zase všechno sama. Z práce jsem musela přijít na čas, měl

všechno spočítané, kdy a jak dlouho jede tramvaj, ale já musela ještě po cestě nakoupit. To se ale nepočítalo. Když jsem přišla domů, čekalo mě pár facek s otázkou "kde jsem se zase kurvila", a těch facek přibývalo a já držela. Před dvěma lety jsem měla Covid, starala se o mně dcera, před 15 lety jsem měla rakovinu, on to bral jako lehčí rýmu. Nezajímalo ho, že po operaci jsem nemohla chodit, nepodal mi ani sklenici vody. Žil a dál si žije svým sobeckým životem a všichni jsou mu ukradení, ani o vnoučata se nezajímá, má ale hodně rád sebe. Nevadí, mě těší to, že na každou svini se někde vaří voda.“

4.) *Proměnilo se nějak domácí násilí v období covidové karantény? (jaro 2020 – současnost) oproti období před covidem?*

„No to stálo to za vyližprdel.“

5.) *Pokud ano, v čem se lišilo?*

„Už před Covidem jsme měli každý svůj pokoj, protože údajně chrápu, lezli jsme si, po těch letech manželství, už na nervy, ale protože jsme chodili do práce, nějak jsme to soužití ještě zvládali. Když ale přišel Covid, bylo všechno ještě horší. Manžel přestal dodržovat hygienu, nemyl se, nesprchoval, nepřevlékal se ani večer do pyžama, dělal v bytě nepořádek a já jsem po něm jenom uklízela a uklízela. Nakonec začal pít, hodně pít, stupňovalo se to tak, že začal tvrdý alkohol zapíjet pivem. Měla jsem zlost. Moje zlost a bezmoc narůstala. Když jsem manžela upozorňovala, že by se měl chovat jako civilizovaný člověk, začal nadávat, že pořád něco na něm vidím, pořád se mi něco nelíbí, že ho buzeruji. Nakonec začal dělat naschvály. Pil čím dál tím víc, byl neustále v lihu, válel se po zemi, kálel a čůral mimo záchodovou mísu, ulevil si i na koberce, rozbíjel věci. Byla jsem zoufalá, nemohla jsem se na něho ani podívat, třásla jsem se, když otevřel dveře svého pokoje, bylo mi špatně a chtělo se mi zvracet, když jsem ho jenom uviděla, pořád se potácel, byl odporný. Byla jsem už na něho alergická a nevěděla jsem, co mám dělat. Byla jsem tak vyčerpaná, že jsem nemohla ani spát, když se mi podařilo usnout, spala jsem tak 2 hodinky. Odpor k němu se zvyšoval. Rozhodla jsem se obrátit na odborníky. A tak jsem se rozvedli.“

6.) *Pokud máte děti, jak reagoval partner na jejich narození?*

„Myslím, že moc rád nebyl. Jenom je za všechno tepal, dcera ho dokonce jednou musela sbírat ze schodů, když byl ožralý jak Dán.“

7.) *Jak vnímaly děti Vaši situaci? Jak se jich problém dotkl?*

„Děti u toho nikdy nebyvaly, já se snažila, aby měly doma klid a pohodu. Vždycky se to ale nepodařilo a moje nervozita se přenášela i na ně. Snažila jsem se být silná a statečně jsem bojovala.“

8.) *Svěřila jste se někomu? (rodina, přátelé, ...) Pokus ANO, kdo byl Vaší největší oporou?*

„Měla jsem kamarádku a ta byla moje vrba, ta mi radila ať od něho odejdu, ale copak to šlo? Nešlo. Nebyl byt, 2 děti, plat nestál za nic, žádné pomáhající organizace, žádné sociální dávky. Byla jsem s ním ušlápnutá, o ničem jsem nerozhodovala, on byl king a já hadr na podlahu, on řídil celý svět, ponižoval a shazoval mě kde jen mohl, žila jsem v nepřetržitém stresu a napětí co zas kdy zas. Dnes mám z toho cukrovku. Při životě mě držely jen moje holčičky. Ty se ale vdaly a odešly z domu.“

9.) *Pokud jste navštívila lékaře, všiml si nějakých změn? Pokud ANO, jaké byly reakce?*
„Byla jsem vynervovaná, takže jsem brala nějaké prášky. Nikdo si asi ničeho nevšiml nebo možná i jo, ale každý věděl, co to je za zvíře, co mám doma, to bylo všechno. Navíc mi přijde, že se to tenkrát tolik neřešilo.“

10.) *V krizových situacích pomáhá ženám i v České republice mnoho organizací. Znáte nějaké? (ANO – vyjmenovat + využila jste jejich služby? NE – nepokračovat)*
„Žádné organizace neznám, kontakty nemám.“

11.) *Jak se na vztah díváte dnes, s odstupem času?*
„Měla jsem u oltáře říct ne, nebo si s ním nic nezačínat. Kdybych měla tolik rozumu, jak mám teď, tak žiju sama a bez dětí.“

12.) *Co byste poradila ženě, která se poprvé ve svém manželství setká s projevy domácího násilí? (Násilí je v počáteční fázi).*
„Radím všem ať už psychicky nebo fyzickým týraným, první nátlak nebo facka, berte nohy na ramena a utíkejte jak nejdál to jen jde! Hned, protože si na týrání zvyknete a stane se součástí vašeho života. To je můj případ. Dnes je mi 50 let, bydlím sama, prožila jsem si peklo na zemi, jsem nemocná, ale silná a porazit mě může už jenom smrt a ne nějaký pitomec, kterého jsem si kdysi vzala a za to bych si těch pár facek měla dát sama. Tento člověk? mi nikdy neřekl mým jménem, nikdy mě jen tak nevezal za ruku, nepohladil, neobjal. Zlý, bezohledný, arogantní sobec.“

13.) *Co byste poradila ženě, která se po řadu let ve svém manželství setkává s projevy domácího násilí? (Násilí se stalo běžnou součástí jejího života.)*
„Jej, asi jsem to už řekla v minulé otázce, ale odejít. Hned teď! Protože se z toho jednou zblázníš!“

Příloha č.6

ŽÁDOST O PROVEDENÍ VÝZKUMNÉHO ŘEŠENÍ

Vážená paní (...),

jmenuji se Anna Asszonyi, studuji 3. ročník bakalářského studia na Lékařské Fakultě v HK v oboru všeobecná sestra. Součástí mé bakalářské práce na téma **Násilí na ženách v pandemii Covid-19** je také výzkumná část. Dovoluji si Vás požádat o spolupráci při realizaci výzkumného řešení.

Cílem bakalářské práce je nastínit problematiku domácího násilí, jeho příčiny a důsledky.

Výzkumné šetření bude provedeno formou rozhovoru a získaná data budou podléhat zákonu o ochraně osobních dat a údajů. Všechna data budou vyhodnocena pouze ve výzkumné části práce a že žádné osobní údaje včetně Vašeho jména a jiných osobních údajů se nikde v práci neobjeví, ani je nikdy v budoucnu nebudu zveřejňovat. Všechny zjištěné údaje budou anonymně zpracovány v mé bakalářské práci a ta bude posléze archivována na Katedře Sociálního lékařství Lékařské fakulty University Karlovy.

Kdykoli v průběhu rozhovoru budete mít možnost na položenou otázku neodpovídat či výzkum opustit.

Děkuji Vám za spolupráci, kterou jste takto přispěla ke snaze zlepšit povědomí o domácím násilí na ženách a ke snaze zabránit dalšímu násilí v rodinách.

S pozdravem,

Anna Asszonyi
studentka 3. ročníku
bakalářského studijního programu ošetřovatelství (VSESES)
Lékařská fakulta v HK, Univerzita Karlova

Literární zdroje

AMBROŽOVÁ, Petra, Iva JUNOVÁ a Leona STAŠOVÁ. *Nové výzvy rodičovství: Mediální výchova v digitální době*. 2021. Brno: Paido, 2021. ISBN 978-80-7315-273-4.

BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Intimate violence: A Czech contribution of international violence against women survey*. 2013. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2218-7.

BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Abused, Battered, or Stalked: Violence in intimate partner relations gendered*. 2015. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3163-9.

CIMRMANOVÁ, Tereza. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. 2013. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 2008. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2020, 307 s. ISBN 978-80-7380-806-8.

DALIGAND, Liliane. *Násilí v partnerských vztazích*. 2014. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-0-262-0718-4.

DUFKOVÁ, Ivana, ZLÁMAL, Jiří. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. ISBN 80-239-5686-8.

DUNOVSKÝ, Jiří a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1995. 245 s. ISBN 80-7169-192-5.

HÁJKOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí v době karantény COVID-19*. Opava, 2021. Diplomová práce. Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav veřejné správy a sociální politiky. Vedoucí práce Mgr. Petr Fabián, PhD.

HÁJKOVÁ, Bára, Bc. *Domácí násilí v době pandemie*. Kladno, 2022. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva. Vedoucí práce doc. PhDr. Ludmila Čírtková CSc., dr. h. c.

HOSÁKOVÁ, Jiřina a Ladislav HOSÁK. *Ošetrovatelská péče v psychiatrii*. 2018. Opava: Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě, 2018. ISBN 978-80-7510-281-2.

JEKLOVÁ, Marta a Eva REITMAYEROVÁ. *Syndrom vyhoření*. 2006. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-74-1.

JEŽKOVÁ, Veronika. *Právně proti násilí na ženách: bilá místa české legislativy*. Praha: ProFem o.p.s., 2016, 143 s. ISBN 978-80-904564-7-1.

NYKLOVÁ, Blanka a Dana MOREE. *Násilí na ženách v souvislosti s Covid-19* [online]. 2021. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Fakulta humanitních studií UK, 2021 [cit. 2022-06-27]. ISBN 978-80-7330-380-8 (PDF). Dostupné z: file:///C:/Users/Ani%C4%8Dka/Desktop/BAKAL%C3%81%C5%98KA/blanka_nyklova_dan_a_moree_-_nasili_na_zenach_v_souvislosti_s_covid-19.pdf

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Zanedbávání dětí: příčiny, důsledky a možnosti hodnocení*. 2016. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5695-0.

PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: Sociologická perspektiva*. 2015. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. ISBN 978-80-7419-189-3.

PRAŽÁK, Petr. *Život v cizích rukách*. <https://psychologie.cz> [online]. 2015, 30.3.2015 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/zivot-v-cizich-rukach/>

STEINEROVÁ, Kristina. *Domácí násilí páchané na ženách v partnerských vztazích*. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Ema Štěpařová

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999

ŠPATENKOVÁ N.: *Krizová intervence pro praxi*, Praha, Grada, 2004, 1.vydání, ISBN 80.2005-247-0586-9

ŠEVČÍK, Drahomír a Ludmila ČÍRTKOVÁ. *Domácí násilí*. 2011. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

TOPINKA, Daniel. *Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu: Základní fakta a výsledky*. 2016. Ostrava: SocioFactor, 2016. ISBN 978-80-906615-0-9.

VÁGNEROVÁ M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Portál, Praha, 2000, 2.vydání, ISBN 80-7178-496

VOJTÍŠKOVÁ, M., PAPERSTEINOVÁ, L., & OHŘÁLOVÁ, M. (2020). *Domácí násilí v době celostátní karantény v ČR. Právo a Rodina*, 2020 (9), 1–9.

Internetové zdroje

AMNESTY INTERNATIONAL. Zákaz potratů v Polsku má i nadále devastující účinky. Usilujeme o jeho zrušení. *Amnesty International* [online]. 2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5301/zakaz-potratu-v-polsku-ma-i-nadale-devastujici-ucinky-usilujeme-o-jeho-zruseni>

Domestic abuse in England and Wales overview: November 2020 [online]. UK, 2020 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk>

DOUŠKOVÁ, Věra, Martina HOUŽVOVÁ, Zuzana CHOMOVÁ, et al. Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?. Praha: In *Iustitia*, 2014, 1 online zdroj (232 stran) : ilustrace (některé barevné). Dostupné z: https://primo.svkhk.cz/permalink/f/6vkui8/420SVKH_AlephBib000862826

HEALTHLINE. Battered Woman Syndrome. Healthline [online]. 2020 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://www.healthline.com/health/battered-woman-syndrome>

MOVENDI INTERNATIONAL. Germany: Domestic Violence Is Rising During Quarantine. *Movendi International* [online]. 2020 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://movendi.ngo/news/2020/06/07/germany-domestic-violence-is-rising-during-quarantine/>

NOMIA. Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti. Nomia [online]. [cit. 2023-01-20]. Dostupné z: <https://nomiahk.cz>

NOVINKY. Domácí násilí v Anglii a Walesu za lockdownu narostlo, nahlašují ho hlavně sousedé. *Novinky* [online]. 2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-domaci-nasili-v-anglii-a-walesu-za-lockdownu-narostlo-nahlasuji-ho-hlavne-soused-40343326>

ROSA CENTRUM. Domů - ROSA Centrum. ROSA Centrum [online]. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/>

ROSA CENTRUM. Domáci násilí za COVID-19: Je to o lidech. *ROSA centrum pro ženy* [online]. 2020 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/domaci-nasili-za-covid-19-je-to-o-lidech/>

ROSA CENTRUM. Ženy stále umírají v důsledku násilí. *ROSA centrum pro ženy* [online]. 2011 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.rosacentrum.cz/zeny-stale-umiraji-v-dusledku-nasili/>

VIERO, Alessia, BARBARA, Giusy, MONTISCI, Massimo, KUSTERMANN, Alessandra a CATTANEO, Critina. Violence against women in the Covid-19 pandemic: A review of the literature and a call for shared strategies to tackle emergencies. *Forensic Science International* [online]. 2021, 319 [cit. 15.3.2023]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PM80219466/>

ZDRAVOTNICKÝ DENÍK. Oběti domácího násilí „napomohla k interrupci“. V Polsku jí hrozí tři roky vězení. *Zdravotnický deník* [online]. 2022 [cit. 2023-01-24]. Dostupné z: <https://www.zdravotnickydenik.cz/2022/05/obeti-domaciho-nasili-napomohla-k-interrupci-v-polsku-ji-hrozi-tri-roky-vezeni/>